

ՀՈՈՄԻ ՍՐԲԱԶԱՆ ՔԱՏԱՆԱՅԱԴԵՏ ՀՈՎՀԱՆՆԵՍ-ՊՈՂՈՍ ԵՐԿՐՈՐԴԻ ԱՅՑԵԼՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՎ ՄԱՅՐ ԱԹՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱԾԻՆ

25 սեպտեմբերի 2001 թ.

Քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին նվիրված պոնակապարտություններին մասնակցելու նպատակով, ՀՀ Նախագահի և Նորին Սուրբ Օծություն Ս. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի հրավերներով սեպտեմբերի 25-ին Հայաստան և Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին այցելեց Հռոմի Սրբազան Քահանայապետ Հովհաննես-Պողոս Երկրորդը:

Պատմության մեջ առաջին անգամ, ի դեմս Հռոմի Պապ և Վարիկանի նախագահ Հովհաննես-Պողոս Երկրորդի, Կաթողիկ Եկեղեցու Սրբազան Քահանայապետը այցելեց ամենաինքնիշխան քրիստոնյա պետություն՝ Հայաստան: Այցելեց սիրո և ողջույնի համբույր փալու ի Քրիստոս իր սիրեցյալ եղբայր Նորին Սրբություն Ս. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, համբուրելու առաքելահասարակ մեր Եկեղեցու ու հնամենի մեր պետության հողը, հաղորդակից դառնալու մեր փառավոր պատմական անցյալին ու պատմակերպ մեր ներկային, խնդակից լինելու մեզ հետ մեր ազգային մեծագույն պոնին՝ քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակին: Եկավ սիրո և օրհնության իր խոսքը փոխանցելու մեր ժողովրդին, գլուխ խոնարհելու քրիստոնեական մեր համամարդկային արժեքների առջև, ծնրադրելու ողջ հայության սրբություն սրբոց Միաձնաէջ Մայր Տաճարում, երկրպագելու և աղոթք վերառաքելու առ Աստված Իջման Սուրբ Սեղանի առաջ՝ պատմության մեջ մի նոր և փառավոր էջ բացելով Հայ Առաքելական և Հռոմի Կաթողիկ թույր Եկեղեցիների համագործակցության համար՝ 1700-ամյա մեր Եկեղեցուն, նրա գահակալին ու հավատարմալիներին ցնծության և ուրախության մի նոր առիթ փալով: Այցելեց ոչ այլ կերպ, քան իր իսկ խոսքերով ասած՝ որպես մի ուխտավոր:

Հոբելանագարդ այս փարին թեև ամբողջությամբ հագեցած էր 1700-ամյակի պոնակապարտություններով, բայց առավել հանդիսավոր էր սեպտեմբեր ամիսը, քանի որ գլխավոր հանդիսությունները նախապեսված էին հենց այս ժամանակ՝ Մյուռնոսօրհնություն, Երևանի Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու օծում և այլն: Ծրագրված արարողություններն իրենց կատարումը գրան սեպտեմբերի 21-ից 24-ը ընկած ժամանակահատվածում: Տոնախմբությունների համաժողովրդական ալիքը չհանդարտվեց, և միջազգային հանրության ուշադրությունը չնվազեց Հայաստանի և քրիստոնյա առաջին ժողովրդի նկատմամբ, այլ մի նոր ուժգնությամբ ծավալվեց Սրբազան Քահանայապետի այցելությամբ:

Հովհաննես-Պողոս Բ Պապի ինքնաթիռը Հայաստան վայրէջք կատարեց, ինչպես և ծրագրված էր, սեպտեմբերի 25-ին, ժամը 13.00-ին, «Զվարթնոց» օդանավակայանում, ուր Սրբազան Զահանայապետին դիմավորելու էին եկել Ամենայն Հայոց Հայրապետը, Հանրապետության Նախագահը, բարձրաստիճան հոգևորականներ և պաշտոնյաներ: Ինքնաթիռից դուրս գալով Սրբազան Զահանայապետը խաչակնքեց և օրհնեց Հայաստան աշխարհը: Հայոց հող ուրք դնելուն պես Հռոմի Պապին սկուրեղի վրա մատուցվեց Հայաստանի հող, որը Կաթոլիկ Եկեղեցու առաջնորդը օրհնեց և համբուրեց, ըստ իր սովորության: Ապա նաև նըշխարեց հայկական հացն ու աղը՝ ի նշան բարեկամության և եղբայրության, որին հաջորդեցին զինվորական պարավո քայլերը, ինչպես նաև հնչեցին Հայաստանի Հանրապետության և Վարիկյանի օրհներգերը: Այնուհետև կառավարության, Հայաստանում հավաքարմագրված դիվանագետների, ներկա հոգևորականների և լրագրողների առջև, հափուկ պարաստված բեմի վրայից, Սրբազան Պապին ողջույնի խոսք հղեց Հանրապետության Նախագահը.

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀ ՌՈԲԵՐՏ ՔՈՉԱՐՅԱՆԻ
ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ
«ԶՎԱՐԹ-ՆՈՑ» ՕՐԱՆՎԱԿԱՅԱՆՈՒՄ**

*Ձերդ Սրբություն,
Վեհափառ Տեղ,
Սրբազան Հայրեր,
Հարգարժան հյուրեր,*

Մեզ համար մեծ պարիզ է և ուրախություն Հայոց հողում հյուրընկալել Հովհաննես-Պողոս Երկրորդ Սրբազան Զահանայապետին: Հռոմի Պապի այցելությունն իրադարձություն է յուրաքանչյուր երկրի կյանքում, բայց այն մեզ համար ունի առանձնահատուկ արժեք ու նշանակություն: Սուրբ Աթոռի ողջ պարմության մեջ սա Հռոմեակաթոլիկական Եկեղեցու առաջնորդի առաջին այցն է Հայաստան:

Զրիարոնեության պարմությունը, որն ուղղակիորեն կապված է մարդկային քաղաքակրթության նվաճումների հետ, մեր ընդհանուր պարմությունն է: 17 հարյուրամյակների ընթացքում բազում փորձությունների միջով անցած մեր ընդհանուր հավարն ու արժեքները գրավական են մեր հարաբերությունների ամրության և ջերմության: Ահա ինչու մենք լիաժյու ենք, որ այս այցը պարմական է լինելու նաև Հայաստանի Հանրապետության և Վարիկյանի գործակցության զարգացման ու խորացման առումով:

Ձերդ Սրբություն,

Դուք կանգնած եք եղել ակունքներում այն մեծ գործընթացների, որ տեղի ունեցան Արևելյան Եվրոպայում՝ և ևսիկին Խորհրդային Միության Հանրապետություններում՝ նշանավորելով մարդու և ժողովուրդների ա-

գալությունն ընդ դարաշրջան: Ձեր գործունեության համամարդկային ընդգրկումը, աշխարհում խաղաղության ու կայունության պահպանմանն ուղղված Ձեր ջանքերը ոգևորիչ են նաև մեզ համար:

Տայաստանի և Վարիկյանի միջև արդեն ձևավորվել են գործակցության ամուր հիմքեր: Դիմում են արձագանքը Վարիկյանում բացված «Տայաստան-Նոուն» ցուցահանդեսի, որի կազմակերպման ու հաջողության մեջ մեծ ավանդ ունեցաք Դուք, Ձերդ Սրբություն:

Մենք մեծ խորհուրդ ենք տեսնում այն փաստի մեջ, որ այս այցը տեղի է ունենում Տայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի տոնակատարությունների շնորհիվ, երբ մեր ողջ ժողովուրդը վերակոչում է իր երախտավոր նախնիների հավատն ու կատարած մեծ գործերը: Գործեր, որոնք, հոգևոր վերածնունդ բերելով հայ ժողովրդին, միաժամանակ հարստացրին համաքրիստոնեական մշակույթի գանձարանը:

Քրիստոնեության մարդասիրական վեհ գաղափարները, նրանց հոգևոր ու բարոյական հզոր լիցքերը կենսունակ են բոլոր ժամանակներում: Արդի աշխարհում, երբ մարդկությունը վկայ է դառնում արվեստի հրեշտավոր դրսևորումների, առավել քան թանկ են մեզ համար բարո, գեղեցիկ, եղբայրական սիրտ համամարդկային արժեքները:

Տասը տարի առաջ վերածնվեց մեր անկախ պետականությունը, և այս օրերին նշում ենք մեզ համար այդ մեծ հոբելյանը: Նոր դարաշրջանում մենք պետականորեն վերափնաստանվորում ենք մեր պարզա-մշակութային ողջ ժառանգությունը և արժեքային համակարգը, որոնք խորապես թափանցված են քրիստոնեությամբ: Ավանդական արժեքների արդիական ընկալումը մեզ բերել է նույն հիմքերի վրա բարձրացած եվրոպական արժեքների որդեգրման: Զախանիշներ, որ պաշտպանեն են Աստծո մեծագույն պարգևի՝ մարդու և ազգի ազատության:

Տայաստանի աշխարհագրական դիրքի շնորհիվ մենք միշտ զբնվել ենք կրոնների և քաղաքակրթությունների շփման գծում: Այս իրողությունը և հայոց Սփյուռքի առկայությունը մեր առջև բացել են աշխարհամասնաշնչան ընդ հորիզոններ, թելադրել լայնախոհ հայացք: Մենք հարստացրել ենք մեզ համերաշխության, հանդուրժողականության և համաձայնության բարի պարույներով:

Ձերդ Սրբություն,

Մենք ողջունում ենք Վարիկյանի և հայ Առաքելական Եկեղեցու հարաբերությունների սերտացումը, որ հիմնված է քույր Եկեղեցիների փոխհարաբերացող կապերի բազմադարյա ավանդույթների վրա: Մեզ հուսալիքալի են նաև այդ հարաբերություններում իշխող էկումենիկ ոգին:

Բիրիկական Արարարի հովանու ներքո կրկին ողջունում եմ Ձեզ, Ձերոյ Սրբություն: Դուք Ձեր ներկայությամբ առանձնահատուկ շուք եք հաղորդում Հայոց Մեծ Դարձի հոբելյանական տոնակատարություններին:

Բարի գալուստ:

Այնուհետև Սրբազան Բաժանայապետին ուղղված բարիգալստյան ջերմ խոսք ասաց Ամենայն Հայոց Գարեգին Բ Կաթողիկոսը:

Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ

ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ

«ԶՎԱՐԹՆՈՑ» ՕԴԱՆԱՎԱԿԱՅԱՑԱՆՈՒՄ

Ձերոյ Սրբություն:

Գոհություն եմ հայրենում Աստծուն, որ այսօր, հնազոյն, բայց հավատով միշտ նորոգ Հայոց երկրում, սուրբգրական Արարարի դիմաց, ուրախությունն ունենք ընդունելու Սուրբ Պետրոսի Աթոռի Գահակալիդ:

Մեր Եկեղեցիների պատմության մեջ առաջին անգամ է, որ Հռոմեական Կաթոլիկ Եկեղեցու Սրբազան Հովվապետը ուրք է դնում աստվածաշնչյան հիմնավորոց այս հոդին:

Ձեր այցելությունը Հայաստանի Հանրապետություն հնարավոր եղավ, քանի որ այլևս անցյալ են խորհրդային աստվածներծության անհույս ժամանակները: Հայոց պետությունն այսօր անկախ է, և Հայոց Եկեղեցին՝ ազատ:

Մեր ժողովուրդը Ձեզ սիրով սպասում էր դեռ փառիներ առաջ, երբ Ձերոյ Սրբության այցելությունը նախատեսված էր երջանկահիշատակ Մեր նախորդի՝ Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետի հրավերով: Պարմական և օրհնյալ այս պահին Մեր աղոթքն ու խոնարհումն ենք բերում հոգևորյա Վազգեն Ա և Գարեգին Ա Վեհափառ Հայրապետերին, ովքեր նախանձախնդիր գրեկեցին Հայ և Կաթոլիկ մեր երկու Եկեղեցիների հաշտերությունների սերտացման ու ամրապնդման գործում:

Ձերոյ Սրբություն, Ձեր այցը Նոյ նահապետի երկիր նախախնամաբար իրականացավ ազգիս համար նշանակալի այս փառում, երբ համայն հայությունը Հայաստանում, Արցախում և Սփյուռքում խնդությամբ տոնախմբում է քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700 և Հայաստանի ու Արցախի անկախ պետականության 10-ամյա հոբելյանները: Հրաշալի այս տոների հանդիսությունների օրերին Ձեր ներկայությունը Հայաստանում, մեր ժողովրդի կողքին, առանձնակի ուրախություն է մեզ համար: Գոհունակ հոգով ցանկանում ենք արձանագրել, որ Դուք ինչպես Սպիտակի երկրաշարժի աղետալի օրերին նեցուկ եղաք մեզ փորձության ժամին, նույնպես և այսօր մեզ հետ մասնակից եք մեր ուրախությանը:

ՏՈՒՆԻՍԻ ԳԱՐԻ

Այսօր հոմեակյան Կաթոլիկ Եկեղեցու Սրբազան Բահանայապետի դոգմներու են եկել մեր ժողովրդի բազմաթիվ բարեպաշտ զավակներ՝ գլխավորությամբ հայաստանի հանրապետության Նախագահի, հայաստանում և արտերկրում գործող հոգևոր իրենց առաջնորդների: Այսօր են նաև հայաստանում հաղթարարմագրված դիվանագիտական ներկայացուցիչներ՝ բոլորը խանդավառ այն գիտակցությամբ, որ քրիստոնեական Եկեղեցիները, իբրև անդամներ Զրիստոսի մեկ մարմնի, միասին են իրենց առաքելության մեջ: Այս միփթադիչ ու հուսապարզ իրողությունն ապրեցինք տակավին մի քանի օր առաջ, երբ Սրբալույս Մյուռնի օրհնության և Երևանի Մայր եկեղեցու օծման արարողությունները առիթ ունենալով, քրիստոնյա հայաստանի սիրտ ու միաբանության հրավերը մեր հողում համախմբեց քրիստոնեական քույր Եկեղեցիների պատվիրակներին:

Աղոթենք միասնաբար, սիրեցյալ եղբայր ի Զրիստոս, որ Ձեր այցելությունը առավել սերտացնի մեր Եկեղեցիների հարաբերությունները և սիրտ շաղախով արդյունավորի մեր համագործակցությունը: Եվ թող Աստված հաճությամբ ընդունի և օրհնի հայ և Կաթոլիկ Եկեղեցիների եղբայրությունը՝ ի շահ Զրիստոսի Եկեղեցու զորության, ի փառս Աստծո. Ամեն:

Բարի եկաք նվիրական հայաստան երկիր:

ՈՒԽՏԱԳՆԱՅՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ՀՈՎԿԱՆՆԵՍ-ՊՈՂՈՍ Բ ՍՐԲԱԶԱՆ ՊԱՊԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍԲԸ «ԶՎԱՐԹՆՈՑ» ՕՂԱՆԱՎԱԿԱՅԵՆՈՒՄ

Պարոն Նախագահ,

Վեհափառ Տեր,

Հայաստանի սիրելի բարեկամներ.

Շնորհակալություն եմ հայտնում ամենակալ Աստծուն, որ այսօր, առաջին անգամ լինելով, հոմի Եպիսկոպոսը գրավում է հայ հողի վրա՝ այս հնամյա և սիրելի երկրում, որի մասին այսպես էր երգում Ձեր մեծ քանադեղ Ռանիել Վարուժանը.

«Գիւղակներէն հորիզոնները միևնույն
Կը տարածուի մեր մայրութիւնը հողի»*:

Երկար ժամանակից ի վեր սպասեցի շնորհի և ցնծության այս պահին և հարկապես՝ սկսած Վարիկյան կարաւրած Ձեր այցելությունից, Պարոն Նա-

* Սեջրերումը կարարված է «Այրերուն հրաւերը» քանասրեղծությունից [Խոնք.]:

խագահ և Ձերդ Սրբություն Շայրագույն Պարրիսարք և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց:

Խորապէս երախտապարտ եմ Ձեզ, Պարոն Նախագահ, բարիգալարյալ Ձեր ազնիվ խոսքերի համար, որ ինձ ուղղեցիք Հայաստանի կառավարության և քաղաքացիների անունից: Ընդհակադրություն եմ հայրենում նաև քաղաքացիական և զինվորական իշխանություններին, ինչպէս նաև Հայաստանում հավարարմագրված դիվանագիտական մարմիններին, որոնք ինձ այսօր բարի ժամանում մաղթեցին: Խոսքս Ձեզ ուղղելով, Պրն Նախագահ, գնահատանքս և բարեկամությունս հայրենում եմ ոչ միայն ձեր հայրենակիցներին, որոնք ապրում են մայր երկրում, այլ նաև աշխարհացրիվ միլիոնավոր հայերին, որոնք հավարարիւմ են մնում իրենց ժառանգությանն ու ինքնությանը և այսօր իրենց հայրենիքին նայում են վերանորոգ պարծանքով և գոհունակությամբ: Նրանք նույնպէս իրենց սրտերում կրում են Դանիել Վարուժանի կողմից արտահայտված միևնույն ապրումները.

«Ճէշո՛ւ է մարթիս ընկղմի՛ կապոյրին մէջ լուսալիք,
Նաւաբեկի՛ - թէ հարկ է - կըրակներուն մէջ վերին,
Գրնէլ աստղեր նորանոր, կորսուած հի՛ն հայրենիք՝
Ուրկէ ինկած հոգիս դէռ կու լայ կարօտն եթերին»*:

Ձերդ Սրբություն Գարեգին Կաթողիկոս. եղբայրական սիրով ի Տեր ողջագործում եմ Ձեզ և Եկեղեցին, որը նախագահում եք: Առանց Ձեր քաջալերանքի՝ ես այժմ այստեղ չէի լինի, որպէս ուխտավոր հոգևոր ուղևորության մեջ, որ գալիս է մեծաբնիւմ Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու քրիստոնեական կյանքի բացառիկ վկայությունն այսքան երկար դարերի ընթացքում և հարկապէս քսաներորդ դարում, որը ձեզ համար եղավ սարսափի և փառապանքի աննկարագրելի ժամանակաշրջան:

Համայն Կաթողիկ Եկեղեցին կիսում է Ձեր և բոլոր հայերի անհուն ուրախությունը՝ այս մեծապէս սիրեցյալ երկրում քրիստոնեությունը որպէս պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի առիթով:

Ողջագործում եմ Հայաստանի և մերձակա փառաժաշտների Կաթողիկ Եկեղեցու եպիսկոպոս եղբայրներին և բոլոր հավարացյալներին՝ ուրախություն ունենալով հաստատելու ձեզ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի սիրո, ինչպէս նաև մերձավորի և ձեր երկրի ծառայության մեջ:

Խորապէս հուզվում եմ՝ մտածելով այս երկրում քրիստոնեական փառավոր պարմության մասին, որը, ավանդության համաձայն, իր սկզբնաղբյուրը գտնում է Թադեոս և Բարդուղիմէոս առաքյալների քարոզության մեջ: Ճերմագայում, Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի վկայության և գործունեու-

* Մեջբերումը՝ «Կալերու գիշեր» բանաստեղծությունից [Խմբ.]:

թյան շնորհիվ, առաջին անգամ լինելով, քրիստոնեությունը դարձավ մի ամբողջ ազգի հավատը: Տիեզերական Եկեղեցու տարեգրություններն ընդ-միջով հաստատելու են, թե ինչպես Հայաստանի բնակիչները եղան առաջիկաները, որպես ժողովուրդ, որոնք ընդունեցին մեր Տեր Պետրոս Զրիստոսի Ավետարանի շնորհը և ճշմարտությունը: Այդ հերոսական ժամանակներից սկսած՝ ձեր Եկեղեցին երբեք չի դադարել Հայր Աթոռ զովքը ներքողել, իր Որդու՝ Պետրոս Զրիստոսի մահվան և հարության խորհուրդը տոնախմբել և մխիթարիչ Սուրբ Հոգու օգնությունը հայցել: Դուք նախանձախնդրորեն պահում եք ձեր բազմաթիվ մարտիրոսների հիշատակը, և իրոք՝ մարտիրոսությունը եղել է Հայ Եկեղեցու և ժողովրդի բնորոշ հատկանիշը:

Հայաստանի անցյալն անբաժանելի է իր քրիստոնեական հավատից: Պետրոս Զրիստոսի Ավետարանի հանդեպ հավատարմությունը հավասարապես նպաստելու է ապագային, որն ազգը կերպում է անցյալ դարի ավերածություններից հետո: Պարոն Նախագահ, սիրելի բարեկամներ, դուք տակավին նոր տոնախմբեցիք ձեր անկախության տասնամյակը: Խոսքը վերաբերում է դեպի մի արդար և ներդաշնակ հասարակությանն ուղղված ճանապարհին կարարված մի նշանակալի քայլի, որում բոլորը կարող են լիովին զգալ իրենց ինչպես սեփական տանը և կարող են հարգված տեսնել իրենց արդար իրավունքները: Բոլորը և հատկապես նրանք, նվթեր հանրապետության պարասխանարտներն են, հասարակաց բարիքի համար այսօր կանգնած են արդարության և համերաշխության մեջ իրական հանձնառության՝ նախադասելով ժողովրդի առաջադիմությունը մասնակի որևիցե այլ շահից: Եվ սա ճշմարիտ է նաև տարածաշրջանի մակարդակով խաղաղության հրապարակ որոնումի հարցում: Խաղաղությունը կարող է կերպովել միմիայն փոխադարձ հարգանքի, տարբեր հասարակությունների միջև հարաբերություններում գործադրված արդարության և հզորների կողմից ցուցաբերված վեհանձնության հաստատուն հիմքի վրա:

Հայաստանը դարձավ Եվրոպայի խորհրդի անդամ, և սա ցույց է տալիս ձեր վճռականությունը՝ հաստատականորեն աշխատելու և քաջությամբ իրագործելու պետության հաստատությունների ժողովրդավար բարեկարգությունները, որոնք անհրաժեշտ են քաղաքացիների մարդկային և քաղաքացիական իրավունքների հանդեպ հարգանքը երաշխավորելու համար: Մյուսնք դժվար ժամանակներ են, բայց նաև ժամանակներ, որ մարտահրավեր են կարդում ազգին և նրան ներշնչում քաջություն: Յուրաքանչյուր ոք պետք է հաստատականորեն որոշի սիրել իր երկիրը և զոհաբերել իր անձը նրա իրական բարգավաճմանը, ինչպես նաև նրա ժողովրդի հոգևոր ու նյութական բարօրությանը:

Ամրված թող ազատությամբ, բարեկեցությամբ և խաղաղությամբ օրինի հայ ժողովրդին:

Ողջույնի խոսքերի փոխանակությունից հետո Հռոմի Պապը, Վեհափառ Հայրապետի, իր շքախմբի և հյուրերի ուղեկցությամբ, ուղևորվեց Մայր Աթոռ, ուր նրան էին սպասում Մայր Աթոռի հոգևորականաց դասը, ինչպես նաև բազմահազար հավասարապես ժողովուրդ, որոնք եկել էին ականապետն ու վկան լինելու պարմական ու պարմակերպ այդ օրվան, ներկա գտնվելու մեր երկու Եկեղեցիների միջև զարգապարմակերպ այդ օրվան, ներկա գտնվելու մեր երկու Եկեղեցիների միջև զարգացող մի առողջ երկխոսության, որը բարեկամության նոր, ավելի անմիջական ու ջերմ շերտ պիտի հաղորդի քրիստոնյա երկու հնագույն Եկեղեցիներին: Երկու Հովվապետները մեքենաներից իջան Մայր Աթոռի անմիջապես փարածքում ու «Հրաշափառ» և «Ուրախ լեր» շարականների երգեցողության ներքո մուտք գործեցին Մայր Տաճար, ուր փեղի ունեցավ «Հրաշափառ»-ի արարողությունը: Արարողությունը սկսվեց համապարասխան պարզաճ սաղմոսների ընթերցումով, որից հետո Սրբազան Քահանայապետը կարդաց «Ի մեջ փաճարիս...» աղոթքը, որին անմիջապես հետևեց «Էջ Միածինն ի Տօրե» շարականը: Այնուհետև ներկա հավաքացյալ ժողովուրդին իրենց օրհնության խոսքն ուղղեցին երկու եկեղեցապետերը:

Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Ձերդ Սրբություն.

Գոհություն և փառք ենք մատուցում Բարձրալին, որ բացվող նոր հազարամյակում երկրորդ անգամ Մենք Ձեզ հետ միասնաբար աղոթք ենք առաքում առ Աստված հանուն աշխարհում խաղաղության, ժողովուրդների մեջ սիրո ու բարեկամության արգասավորման: Այսօր Տերը մեզ ունկնդիր է 1700-ամյա Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում, Իջման Սուրբ Սեդակի առջև, որ Աստծո հետ մեր ժողովրդի համահավաք հանդիպման խորին խորհուրդ Սրբություն Սրբոցն է:

301 թ. այսպեղ՝ Արարաբի դիմաց հայոց մեծ խոսարովանողի՝ Սուրբ Գրիգոր Աստվածարես Հայրապետի հայացքի առջև իջավ Քրիստոս: Հավարդով բժշկություն գլխավոր Տրդատ թագավորի գլխավորությամբ, ազնվագարն Կիլիկիայից, նախարարների ու գորականների հետ մեր ժողովուրդը այսպեղ Տաճար կառուցեց Արարաբի լանջից բերված քարերով՝ կանարելով Միածնի Էջի վայրը, որտեղից Ավետարանի Լույսը տարածվեց ու առաքացավ ողջ Հայաստանում՝ նորոգելով Սուրբ Թադեոս և Սուրբ Բարդուղիմեոս առաքյալների ձեռքով վաղված կանթեղները հավաքի: Հայրության հավաքով իմաստավորվեց հայ ժողովրդի կյանքի ընթացքը: Դարերի մեջ ազատության ու արդարության սերը, խաղաղության ձգտումն ու առարկունը եղան հայոց պետության ու հայ ժողովրդի նկարագիրը, գոյության ու հավերժության խորհուրդը: Արդարև, առաքելություն է Սուրբ Էջմիածինը, ինչպես բնորոշել են մեր Հայրապետները խավարից դեպի լույս, մահվանից դեպի կյանք առաջնորդող առաքելություն, ամեն հայի հոգում

Աստիճանաբար և այս արժեքով համայն հայոց միավորող առաքելություն:

4-րդ դարից ի վեր այսպես է հասարակվել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսության նախապաշար: Այսպես էլ են Հայոց Հայրապետները մեր ժողովրդին առաջնորդել դեպի Ավարայր ու Սարգսիստապար՝ վասն հավաքի ու հայրենյաց մարտի մղելու: Այսպես էլ երջանկահիշատակ Վազգեն Առաջին Վեհապետ Հայրապետն օրհնել 88-ի մեր ազատամարտը Արցախյան և 91-ի անկախ Հանրապետությունը Հայոց:

2001 թվականին, երբ մեր ժողովուրդը վերստին անկախ Հայաստանում, Արցախում և Սփյուռքում պոնախաբում է իր համազգային մկրտության և Հայաստանում քրիստոնեության պետական կրոն հռչակման 1700-ամյակը, իր սրբությամբ ու նվիրակությամբ, պարմական ու ազգային նշանակությամբ Սուրբ Էջմիածինն է համայն հայոց հոգում և համայն հայոց հոգին է Սուրբ Էջմիածնում, քանզի Սուրբ Էջմիածնով է եղել յուրաքանչյուր հայորդի որդեգիր Աստիճան:

Մեզ համար մեծ ուրախություն և մխիթարություն է, որ Ձերդ Սրբությունը ընդունեց Մեր հրավերը: Այսօր, երբ Հայ Եկեղեցին հուսառատ օրեր է ապրում Հայաստանի նոր անկախության դրոշի ներքո, Դուք հայոց հոգևոր Կենտրոնում՝ Սուրբ Թադեոսի և Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Աթոռում, ի Բրիստոն սիրով եղբայրաբար մասնակից եք մեր հորեկյանական րոնին և աղոթակից մեզ:

Եկեք միասնաբար հայցենք Բարձրալից, որ Աստվածային օրհնությամբ զորացնի աշխարհում Նոյսն ու Հավաքը և առաջնորդի բոլոր ժողովուրդներին դեպի խաղաղության ու բարօրության ապահով հանգրվաններ: Թող անխախտ լինի ու բարի արգասիքներ տա եղբայրական սերը հավաքակից քրիստոնյա Եկեղեցիների՝ ի փառս Աստիճան Ամենակալին և հուրախություն համայն հավաքացեղոց:

«Շնորհք, սեր և խաղաղություն Տեսնեմք մերոյ Յիսուսի Բրիստոսի եղիցին ընդ մեզ և ընդ ամենեկեան ամեն»:

ՆՈՎԱՆՆԵՍ-ՊՈՂՈՍ Բ ՍՐԲԵՋԱՆ ՊԵՊԻ ՈՂՋՈՒՅՆԻ ԽՈՍՔԸ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ

Մեծարգո եղբայրներ,

Ծայրագույն Պատրիարք և Կաթողիկոս Ամենայն Հայոց,

Ծաղ սիրելի եղբայրներ և քույրեր ի Բրիստոն:

Թող բոլորի վրա իջնի Աստիճան օրհնությունը:

Ուխտավորի իմ քայլերն առաջնորդեցին ինձ Հայաստան՝ գովերգելու Աստիճան Ավարայրական լույսի համար, որ պատկեր դար առաջ սփռվեց այս երկրում, այս վայրից, ուր Ս. Գրիգոր Լուսավորիչն սրբազան Աստիճան Որդու

երկնային տեսիլքը՝ լույսի կերպարանքով: Սուրբ Էջմիածինը խոյանում է որպես խորհրդանշելը Հայաստանի հավաքի՝ Աստուծո Միածին Որդու հանդեպ, Որը երկնքից իջավ և մեռավ՝ փրկելու համար մեզ մեղքերից, և Որի հարությունը հանդիսավոր կերպով բացում է նոր երկինքը և նոր երկիրը: Բոլոր հայերի համար Էջմիածինը մնում է այս միևնույն հավաքի հարստության գրավականը՝ ի հեճուկս երեկվա և այսօրվա կրած փառապանքների և արյունահեղությունների, որոնք ձեր բազմաշարժար պարտությունը պահանջեց որպես ձեր հավատարմության գին: Այս վայրում փափագում են վկայել, որ ձեր հավաքը մեր հավաքն է Դսուս Քրիստոսի հանդեպ, ճշմարիտ Աստված և ճշմարիտ մարդ. «Մեկ Տեր, մեկ հավաք, մեկ մկրտություն» (Եփ. 7: 5):

Այսպեղ՝ Ս. Էջմիածնում, ուրախությամբ լի հոգով փոխադարձում են խաղաղության համբույրը, որ Ձերդ Սրբությունն ինձ րվեց անցյալ նոյեմբերին Պետրոս առաքյալի դամբարանի մոտ՝ Վոռնում: Մեծ հուզմունքով ողջունում են Ձեզ և Հայ Առաքելական սիրեցյալ Եկեղեցու արքեպիսկոպոսներին, եպիսկոպոսներին, վանականներին, քահանաներին և հավաքացյալներին: Որպես Վոռնի Եպիսկոպոս՝ հիացումով ծնրադրում են ձեր ժողովրդի մկրտության երկնային պարզելի առջև և հարգանք են մատուցում այս տաճարին՝ ազգի խորհրդանշանին, որը սկզբից ներք, Ս. Գրիգորի տեսիլքի համաձայն, իր հիմնապնդների վրա կրում է մարտիրոսության նշանը:

Ընդհակառակը, Ձերդ Սրբություն, Ձեր տանն ինձ բարի գալուստ մաղթելու համար: Մա առաջին անգամ է, որ Վոռնի Պապը որևէ մեկ երկրում իր կեցության ամբողջ ընթացքում բնակվում է իր մի եղբոր տանը, որը նախազառնում է Արևելքի փառապանք մի Եկեղեցուն, և նրա հետ կիսում է ամենօրյա կյանքը միևնույն հարկի տակ: Ընդհակառակը սիրտ այս նշանի համար, որ ինձ մեծապես հուզում է և բոլոր կաթոլիկների սրտերին խոսում խորին բարեկամության և եղբայրական սիրտ մասին:

Միտքս այս պահին սրանում է դեպի Ձեր երջանկահիշատակ նախորդները: Խոսքս վերաբերում է Վազգեն Ա Կաթողիկոսին, որը շատ աշխատեց, որպեսզի իր ժողովուրդը կարողանա տեսնել ազատության խոստացված երկիրը, և վերադարձավ Աստուծո մոտ ճիշտ այն ժամանակ, երբ անկախությունը հասավ: Խորհում են Գարեգին Ա անմոռանալի Կաթողիկոսի մասին, որն ինձ համար եղբոր նման եղավ: Նրան այցելելու իմ ծրագիրը, երբ, գնալով վարժարանում էր նրա առողջությունը, հնարավոր չեղավ իրագործել, թեև դրա հույսն ունեի իմ ամբողջ սրտով: Այդ փափագը զոհացում է սրանում այսօր այսպեղ Ձերդ Սրբության հետ, հավասարապես սիրելի և թանկագին եղբայր: Անհամբեր սպասում են հաջորդ օրերին, երբ Ձեզ հետ ձեռք ձեռքի հանդիպելու են հայ ժողովրդին, և միասնաբար շնորհակալու-

Նախագահին հրաժեշտ փալուց հետո, պատվիրակությունն ուղևորվեց դեպի Հայոց Մեծ Եղեռնի զոհերի հուշահամալիր՝ Ծիծեռնակաբերդ։ Եղախմբին միացան նաև արագործնախարար Վ. Օսկանյանը, Երևանի քաղաքապետ Ռ. Նազարյանը և Ֆրանսիայում ՀՀ դեսպան Էդվարդ Նալբանդյանը։ Սրբազան Քահանայապետի այցով Եղեռնի հուշահամալիր, մեկ անգամ ևս համաշխարհային հանրության ուշադրությունը բևեռվեց 1915 թ. հայկական ցեղասպանության վրա։ Սրբազան Քահանայապետը Ծիծեռնակաբերդի Լուսինյան Պատին փեղադրեց Բենեդիկտոս 15-րդ Պապի հուշաքարը, ինչպես նաև Ցեղասպանության զոհերի թանգարանին փոխանցեց սուլթանին ուղղված նրա նամակը, որի մեջ Հռոմի Եկեղեցապետը մեղադրում է երիտթուրքերին հայկական ջարդերի համար։ Հայոց սրբազան այս ուխտալուծիում կատարվեց հոգեհանգստյան պաշտոն, ուր Հռոմի այսօրվա Եկեղեցապետը իր աղոթքը մատուցեց առ Աստված, 1915 թ. անմեղ զոհերի հիշատակին։

Ո՛վ Դավաժուր ողջերի և մեռածների, ողորմի՛ր մեզ։

Լսի՛ր, ո՛վ Տեր, ողբը, որ բարձրանում է այս վայրից՝

Մեծ եղեռնի վիհերից, կոչը մեռյալների,

Անմեղ արյան աղաղակը, որ աղերսում է Աբելի արյան պես,

Ինչպես Ռաբելը, որ լալիս էր իր որդիների համար, որովհետև այլևս չկան։

Լսի՛ր, ո՛վ Տեր, Հռոմի Եպիսկոպոսի ծայրը,

Որ արձագանքում է իր նախորդներից մեկի՝ Բենեդիկտոս ԺԵ Պապի աղաչանքին,

Երբ 1915 թվականին ծայր բարձրացրեց ի պաշտպանություն

«Ծանրորեն վշտահար ու բնաջնջման սեմին հասած հայ ժողովրդի»։

Նայիր այս երկրի ժողովրդին,

Որ այսքա՛ն երկար ժամանակից ի վեր իր վարածությունը Քեզ վրա դրեց,

Որ անցավ մեծ Կոնֆանցների միջով

Եվ Քո հանդեպ հավատարմության մեջ երբեք չթերացավ։

Սրբի՛ր ամեն արարասուք նրա աչքերից

Եվ այնպես արա, որ քսաներորդ դարի իր օրհասը

Տեղի փա կյանքի հունձքին, որը փակի առհավետ։

Հայ ժողովրդին հասցված զարհուրելի բռնությունից խորապես խռովված՝

Մենք մեզ սարսափահար հարց ենք փալիս,

Թե ինչպե՛ս աշխարհը փակավին կարողանում է

Ճանաչել այսքան անմարդկային խտրություններ։

Բայց Քո խոստման հանդեպ մեր հույսը վերանորոգելով, ո՛վ Տեր,

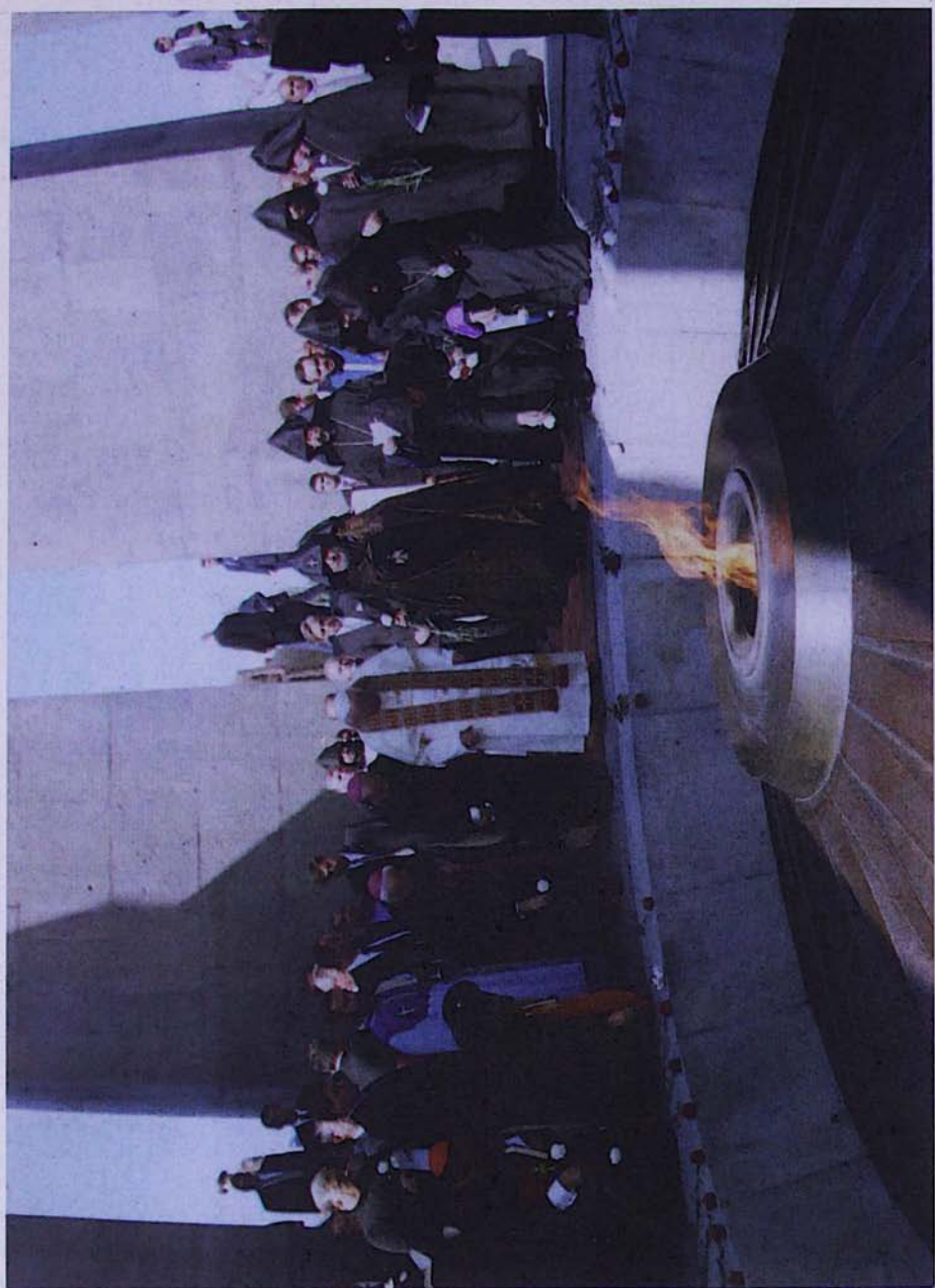
Ննջեցյալների համար հայցում ենք հանգիստ՝ խաղաղության մեջ,

Որ անվախճան է,

Եվ փակավին բաց վերքերի համար՝ բժշկություն՝ շնորհիվ

Սիրուդ գործության։

Մեր հոգին անձկագին փափագում է Քեզ, Տե՛ր, ավելի,

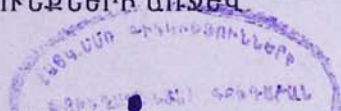

ԽՈՍՆԱՐՀՈՒՄ ԾԻԾԵՌՆԱԿԱԲԵՐԴՈՒՄ ԱՊՐԻԼՅԱՆ ԲՅՈՒՐԱՎՈՐ ՆԱՀԱՏԱԿԱՑ ՀԻՇԱՏԱԿԻ ԱՌՋԵՎ

ԽՈՂԱՐՀՈՒՄ ԼՈՒՍԱՎՈՐԴԻ ՄԱՍՈՒՆԵՐԻ ԱՌՁԵՎ

Քան գիշերապահը այգաբացին,

Մինչ սպասում ենք խաչի վրա իրագործված փրկության լրմանը,

Ջարկի լույսին, որն արշալույսն է անհաղթելի մի կյանքի,

Նոր Երուսաղեմի փառքին, ուր մահն այլևս չի լինի:

Ո՛վ Դավաժոր, ողջերի և մեռածների, ողորմի՛ր մեզ:

Տե՛ր, ողորմի՛ր, Քրիստո՛ս, ողորմի՛ր, Տե՛ր, ողորմի՛ր:

Այս ընթացքում հայ ազգի մեծանուն գավակ, մեծ Շանսոնյեն՝ Շառլ Ազնավուրը, ամենքին հիացրեց իր «Ավն Մարիա» երգի սքանչելի կադրամամբ: Այցելության ավարտին երկու Եկեղեցապետերը վերադարձան Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ուր ժամը 13.00-ին փրվեց պաշտոնական ճաշկերույթ՝ եպիսկոպոսների և կարդինալների մասնակցությամբ:

Օրվա երկրորդ մասը ոչ պակաս հագեցած էր և լի պայմանական նշանակություն ունեցող դեպքերով: Ժամը 18.00-ին երկու Եկեղեցապետերը ուղևորվեցին Երևանի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցի, ուր պետք է փետի ունենար Էկումենիկ ա-րարողություն: Դեռ ժամեր առաջ արդեն սկսվել էր ժողովրդի հոծ բազմության հոսքը դեպի Մայր եկեղեցի: Բոլորը ցանկություն ունեին քննել երկու հովվապետերին. միասնաբար, միևնույն գաղափարին ու առաքելությանը լծված երկու մեծ հայրապետերին, համաքրիստոնեական միասնության ու փոխըմբռնման երկու մեծ ջարագովների, որոնք համարել աղոթք պետք է բարձրացնեին առ Աստված՝ ողջ աշխարհի խաղաղության, եղբայրասիրության ու համայն քրիստոնյաների միասնության և քրիստոնեական Եկեղեցիների անսասանության համար:

Արարողությանը ներկա էր հանրապետության ղեկավարությունը, հայաստանում հավաքարմագրված դիվանագետներ, ինչպես նաև բազմաթիվ հյուրեր արտերկրից: Արարողության ընթացքում օրհնվեցին մեր հավաքող Հոր՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի մատունքները և փնդաղորվեցին գավթի առաջամաստում՝ մուրքի դիմաց: Հերայառ սրբասուրբ այդ նշխարները պիտի մնան ի փես ժողովրդյան՝ աստվածա-յին լույսի ու օրհնության մի նոր աղբյուր դառնալով մեր ազգի հավաքավոր գավակների համար: Արարողության ընթացքում երկու Քահանայապետերը իրենց ողջույնի խոսքն և ուղերձը եղեցին ներկա ժողովրդին.

Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ

Ձերդ Սրբություն,

Միրելի հավաքացյալ եղբայրներ և քույրեր.

Քրիստոնեությունը հայաստանում պետական կրոն հռչակման 1700-ամյա հոբելյանի նշանակալի օրերից մեկն ենք ապրում այսօր, քանզի Հոռմեական Կաթոլիկ Եկեղեցու իմաստնազարդ Սրբազան հովվապետի հեղ Երևանի նորակառույց Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի Մայր եկեղեցում միասնաբար աղոթք ենք բարձրացնում առ Աստված՝ հսկուն մեր Եկեղեցիների

պայծառության և նրանց եղբայրական սիրո հարստության, հանուն համայն աշխարհում խաղաղության և ի մարդիկ հաճության:

Ձերդ Սրբություն. մեկ անգամ ևս Զրիստոսադրոշմ համայն մեր ժողովրդի անունից եղբայրական սիրով ողջունում ենք Ձեր և կաթոլիկ մեր եղբայրների ու քույրերի ներկայությունը Հայաստանում: Մեզ համար խորհրդանշական է, որ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ մեր Հայրապետի անունը կրող գեղեցկակառույց այս եկեղեցու սուրբ օմնանը հաջորդող արարողությունը հավարակից եղբայրների Էկումենիկ աղոթք է, որ Հայոց Սուրբ Գրիգորի բարեխոսությամբ միահյուսել է մեր հայցը առ Աստված: Հոգու Մեր հայացքի առջև այս պահին հավարի մեծ խոստովանող Գրիգոր Լուսավորիչ՝ համաքրիստոնեական սրբի լուսապարկերն է, ում կյանքը փառաբանություն եղավ Աստծուն: 13 տարի մահվան գուրից դեպի Աստված բարձրացող նրա աղոթքով երկնքի դռները բացվեցին հայ ժողովրդին, և Աստված Իր Էջըով օրհնեց հայոց հողը: Մեր հայացքի առջև հավարով բծկություն գրած Տրդատ Մեծ թագավորն է՝ Խաչի Լույսին բացած քաջ զորականի իր զորեղ հոգին: 17 դարերի հեռվից մեր հայացքի առջև Արածանիի ջրերում մկրտվող 301 թվականի Հայաստանն է՝ եկեղեցի դարձած: Վրավի, դժիխքի դռներն անգամ չհաղթեցին Հայոց Եկեղեցին, որ դարերի մեջ հաճախ է ընկել մահաբեր փորձությունների դառնության բաժակը, բայց Հարության հավաքով ապրել ու ապրում է:

Գոհություն Բարձրալիև և ծնրադիր երկրպագություն, որ պարզեց ազգիս Սուրբ Թադեոս և Բարդուղիմեոս, Սուրբ Գրիգոր պապավոր Լուսավորիչներ, ութեր դեպի Աստված և Հարություն առաջնորդեցին հայ ժողովրդին:

Գոհություն Աստծուն Ամենակալին, որ անցնող դարասկզբին եղեռն վերապրած մեր ժողովուրդը պոնախաբում է քրիստոնեությունը Հայաստանում պետական կրոն հռչակելու 1700-ամյակը և Հայաստանի ու Արցախի անկախության 10-ամյակը:

Ձերդ Սրբություն.

Մեր ժողովուրդը երջանիկ ու մխիթարված է այն գիտակցությամբ, որ Հայ Եկեղեցու մեծ հորեյանը համաքրիստոնեական իր նշանակությամբ տնկվում է քրիստոնեական Եկեղեցիների կողմից, նաև՝ Վոռնեական Կաթոլիկ հզոր Եկեղեցու ավանդաշար սուրբ հարկից ներս:

Մեր ժողովուրդը նրախաղաղ է Ձերդ Սրբությանը, որ ի նշան մեր Եկեղեցիների անխախտ եղբայրության, Վարիկանում կազմակերպվեց հայ հոգևոր արվեստի ընդարձակ ցուցադրություն, որը բազմաազգայնացելու ներկայացրեց քրիստոնյա հայ ժողովրդի հոգու, մարմնի ու ձեռաց՝ հավարով կերտված գործերը: Այսօր տեղին է հիշել նաև, որ Կաթոլիկ Եկեղեցին Ձեր զխավորությամբ Հայ Եկեղեցուն փոխանցեց հավարի մեր հայր Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ նշխարները՝ որպես թանկ նվեր մեր տոնի նա-

խօշյակին: Մենք շնորհակալ ենք Վարկյան Մեր պաշտոնական այցերի ընթացքում Ձերոյ Սրբության ցուցաբերած ջերմ հյուրընկալության համար: Մենք գիտենք նաև, որ Ձեր քարոզներում և ուղերձներում հաճախ եք հիշատակում Հայոց Մեծ Դարձի 1700-ամյա հոբելյանը և կարևորում նրա համաքրիստոնեական նշանակությունը:

Քրիստոնեական իր սուրբ հավարի համար բազմիցս հայածված հայ ժողովուրդը երասպարապար է Ձերոյ Սրբությանը՝ Հայոց Մեծ եղեռնը ճանաչելու և դատապարտելու Ձեր դիրքորոշման ու կոչի համար: Անպարակոյս է, որ չարիքի մերժումը պիտի իրականանա նախ մարդկային հոգիներում, որպեսզի խապտ վերանա նաև մարդկային հարաբերություններում, հասարակական կյանքում, ազգերի ու պետությունների հարաբերություններում: Մենք հիացած ենք Ձեր անհոգնաբեկ շրջագայություններով, որ ձեռնարկվում են հսկուն ժողովուրդների միջև փոխհասկացողության ու բարի կամեցողության գորացման:

Արդարև, աշխարհում դեռ շատ են բռնություններն ու անարդարությունները, բազում՝ մոլորությունները, որոնց դեմ հանդիման՝ քրիստոնեական Եկեղեցիները առավել զգույն են միմյանց աջակցության ու ջանքերի մեկրդման անհրաժեշտությունը:

Ձերոյ Սրբության հետ քրիստոնեական Եկեղեցիների համագործակցությունը սերտացնելու ջերմ ջարագովներ էին Մեր նախորդ լուսահոգի Հայրապետերը՝ Վազգեն Ա և Գարեգին Ա Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսները, ովքեր հիմնաքարերը դրեցին նորակառույց այս եկեղեցու: Մեզ համար այսօր բազմակի ուրախություն է Ձերոյ Սրբությանը ընդունել այս Սուրբ Տաճարում, որը հայոց ազատության օրինյալ երկնքի ներքո վկայությունն է մեր հավարի կենդանության և առ Աստված մեր Ուխտի նորոգության:

Մենք մնում ենք շարունակողը քրիստոնեական Եկեղեցիների համագործակցությանն ուղղված Մեր նախորդ Հայրապետերի քայլերի, քանզի Աստված «Ետ մեզ զպաշտօնն հաշտութեան» (Բ Կորն. 5. 18): Միտո ու համերաշխության մեջ է մարդկության ապագան: Աղոթենք, որ մեր բոլոր գործերում հաղթանակի Քրիստոսի Սերը: Աղոթենք, որ Ամենախնամ Աստված գորացնի և զորակից լինի մեզ բոլորիս մեր պարտքի մեջ և օրհնի բոլոր բարի գործերը՝ ի շահ աշխարհի խաղաղության ու ապահովության, նրա շեղացման ու բարօրության:

Աղոթք ենք բարձրացնում առ Աստված քրիստոնեական բոլոր Եկեղեցիների հաստատությունների, պետությունների ու բոլոր ժողովուրդների համերաշխ փոխհարաբերության համար: Թող առաքելապարիվ Հայոց Սուրբ Գրիգորի բարեխոսությամբ, Հայոց Մեծ Դարձի 1700-ամյակի հոգեկորոգ խորհրդով Երևանի Մայր եկեղեցին միշտ լինի սիրո, եղբայրության ու համագործակցության ոգու հանդիպավայր:

Մենք հավատում ենք, որ երրորդ հազարամյակում իր միասնականությանը առավել զորավոր է լինելու Զրիարուսի Մեկ, Ընդհանրական, Առաքելական և Սուրբ Եկեղեցին՝ հասնուն իր աստվածահասարար փրկագործական առաքելության:

Չերդ Սրբություն, գոհունակ սրբով Ձեզ ենք փոխանցում Վոմնում Ձեր կողմից Մեզ հանձնված մեր հավաքի հոր՝ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի նշխարները, որպեսզի սուրբ մասունքներով Ձեր օրհնությունը բերեք բարեպաշտ ժողովրդին:

Թող Տիրոջ Մերը, Շնորհը և Խաղաղությունը լինի մեզ հետ այսօր և ընդմիշտ. ամեն:

ՆՈՎՆԱԿԱՆ ԵՍՏՈՒՄՈՒՄ Ե ՊԵՊԻ ԽՈՍԹԸ

«Որքան բարի, որքան վայելու է, որ եղբայրները բնակվում են միասին» (Մաղմ. ՃԼԲ 1):

Թող գովյալ լինի Վսուս Զրիարուս:

Անցյալ կիրակի Չերդ Սրբությունը և Էջմիածնի համայն կաթողիկոսությունն ուրախությունն ունեցան օծելու Ս. Գրիգոր Լուսավորչի այս նորակառույց տաճարը՝ որպես արժանաւայել հուշարձան մեր Տեր և Փրկիչ Վսուս Զրիարուսի հանդեպ տասնյոթ դարերի Հայաստանի հավատարմության: Այս վայելչագեղ սրբավայրը վկայում է ձեր հայրերից ավանդված հավատը և մեզ բոլորիս խոսում հույսի մասին, որն այսօր հայ ժողովրդին մղում է վերանորոգ վարսահությանը և քաջարի վճռականությանը նայելու ապագային:

Ինձ համար Չերդ Սրբության հետ այս էկումենիկ արարողությանը նախագահելն անձնական ուրախության մեծ աղբյուր է: Կարծես շարունակությունն է անցյալ տարի Վոմի Ս. Պետրոս Մայր տաճարում կատարված մեր հասարակաց աղոթքի: Այնպեղ միասնաբար հարգանք մատուցեցինք Ս. Գրիգոր Լուսավորչի մասունքներին, և Տերն այսօր մեզ շնորհում է նույնը կրկնել այսպեղ՝ Երևանում: Ողբագություն եմ Չերդ Սրբությանը եղբայրական միևնույն սիրով, որով Դուք ինձ ողջունեցիք Վոմ կատարած Ձեր այցի ընթացքում:

Երախտագրար եմ հանրապետության մեծարգո Նախագահին՝ այս էկումենիկ հանդիպմանն իր ներկայության համար՝ որպես նշան մեր հասարակաց համոզվածության, որ ազգը ծաղկուն ու բարգավաճ է լինելու՝ շնորհիվ իր բոլոր հասարակությունների փոխադարձ հարգանքի և համագործակցության: Այս պահին միտքս ուղղվում է Մեծի Տանն Կիլիկիո Կաթողիկոս Ն.Ս. Արամ Ա-ին, ինչպես նաև Երուսաղեմի և Կոստանդնուպոլսո հայոց Պատրիարքներին. Տիրոջ սիրով առաքում եմ նրանց իմ ողջույնը: Սրբությանը ողջունում եմ քաղաքացիական և եկեղեցական բոլոր մարմինների

հարգելի անդամներին և այս երեկո այսպեղ ներկայացված համայնքներին:

Երբ Ս. Գրիգորի քարոզության շնորհիվ Տրդատ Գ արքան դարձի եկավ, մի նոր լույս ծագեց հայ ժողովրդի տևական պատմության մեջ: Հավարի ընդհանրականությունն անբաժանելիորեն միացավ ձեր ազգային ինքնության հետ: Զրիստոնեական հավարը մնայուն կերպով արմատացավ այս երկրում՝ Արարար լեռան շուրջը ժողովված, և Ավերարանի խոսքը խորապես ազդեց հայ ժողովրդի լեզվի, ընդունական կյանքի, մշակույթի և արվեստի վրա:

Իր ուրույն ինքնությունը պահպանելով և զարգացնելով հանդերձ՝ Հայաստանյայց Եկեղեցին չվարանեց քրիստոնյա այլ ավանդությունների հետ երկխոսության մեջ հանձնառու լինել և նրանց հոգևոր ու մշակութային ժառանգությանը հասնել: Սկզբից ենթարդեն ոչ միայն Սուրբ Գիրքը, այլ նաև ասորի, հույն և լատին հայրերի գլխավոր գործերը հայերենի թարգմանվեցին: Հայկական ծեսն իր յուրահատուկ ներշնչումը քաղեց Արևելքի և Արևմուտքի Եկեղեցու ծիսական ավանդություններից: Շնորհիվ հոգու այս բացառիկ բացվածքի՝ Հայաստանյայց Եկեղեցին իր պատմության ընթացքում յուրահատուկ կերպով զգայուն է եղել քրիստոնյաների միության հարցին: Սուրբ Հայրապետներ ու վարդապետներ, ինչպիսիք էին Սուրբ Սահակ Պարթևը, Բարգեճ Ռթմեցին, Զաքարիա Չազեցին, Ներսես Շնորհալին, Ներսես Լամբրոնացին, Սրեպիանոս Սալմաստեցին, Հակոբ Զորայեցին և ուրիշներ, քաջ ճանաչված էին Եկեղեցու միության նախանձախնդրությունը ունենալու համար:

Բյուզանդիո կայսերն ուղղած իր նամակում Ներսես Շնորհալին բնութագրում է Էկումենիկ երկխոսության սկզբունքները, որոնք ոչինչ չեն կորցրել իրենց կարևորությունից: Իր բազմաթիվ հայրնապետություններից նա պնդում է այն իրողության վրա, որ միության փերրությունը պարտականությունն է ամբողջ հասարակության և չի կարելի թույլատրել, որ Եկեղեցիների միջև սրեղծվեն ներքին բաժանումներ. սրանից բացի, նա ուսուցանում է, որ անհրաժեշտ է հիշողությունների բուժումը՝ հաղթահարելու համար անցյալի վիրավորանքի զգացումներն ու նախապաշարումները, ինչպես նաև հարկավոր է փոխադարձ հարգանքը և հավասարության զգացումը խոսակիցների միջև, որոնք ներկայացնում են համապարասխան Եկեղեցիները. հուսկ, նա ասում է, որ քրիստոնյաները պետք է ունենան ներքին խոր համոզում, որ միությունը էական է ոչ թե ռազմավարական առավելության կամ քաղաքական շահի համար, այլ Ավերարանի քարոզության օգուրի համար, ինչպես հրամայում է Զրիստոսը:

«Որքան բարի, որքան վայելուց է, որ եղբայրները բնակվում են միասին» (Սաղմ ՃԼԲ 1): Երբ 1970 թվականին Նովիանեն Զ Պապը և Վազգեն Ա Կաթողիկոսը փոխանակեցին խաղաղության համբույրը, ծնունդ տվին եղբայրական հարաբերությունների մի նոր դարաշրջանի՝ Նորմի Եկեղեցու

և Հայաստանյայց Եկեղեցու միջև: Նրանց համոզիչմանը շնորհիվ հաջորդեցին ուրիշ կարևոր այցեր: Ես ինքս իսկապես ուրախ հիշարարկներ ունեմ Սորին Սրբության Գարեգին Ա-ի Հոռն կատարած այցելություններից՝ նախ որպես Գաթողիկոս Մեծի Տանն Կիլիկիո, ապա որպես Գաթողիկոս Ամենայն Հայոց: Սկսած այն ժամանակից, երբ որպես դիպորդ մասնակցեց Վադիկանի Բ Տիեզերական ժողովին, Գարեգին Ա Գաթողիկոսը երբեք չդադարեց գործել Արևելքի և Արևմուտքի քրիստոնյաների միջև եղբայրական հարաբերությունները և գործնական համագործակցությունն աշխուժացնելու համար: Ջերմապես փափագեցի այցելել նրան այսօրեղ՝ Հայաստանում, բայց նրա վարառողջությունը և ապա վաղաժամ մահը այն անհնար դարձրին: Ընդհակառակը եմ հայտնում Տիրոջը՝ Եկեղեցու այս մեծ մարդը մեզ պարզեամ լինելու համար:

Ձերո Սրբություն, ուրախ եմ Հոռնում ինձ կատարած Ձեր այցին, երբ Ձեզ ընկերակցում էր եպիսկոպոսների և հայ հավաքագրայների մի պարովիրականություն, փոխադարձել կարողանալու համար: Հայաստան և Սուրբ Էջմիածին այցելելու Ձեր վեհանձն հրավերն այն ժամանակ մեկնաբանեցի իբրև բարեկամության և եկեղեցական սիրո մի մեծ նշան: Երկար դարեր շարունակ Հայաստանյայց Եկեղեցու և Հոռնի Եկեղեցու միջև հարաբերությունները եղել են ուժգին և ջերմ, և ամբողջական միության փափագը երբեք լիովին չի վերացել: Իմ այսօրվա այցը վկայությունն է մեր միասնական ընդանրի՝ հասնելու այն ամբողջական միությանը, որը Տերը ցանկանում է Իր աշակերտների համար: Կանգնած ենք Արարար լեռան դիմաց, ուր, ավանդության համաձայն, կայք գրավ Նոյյան փապանը: Ինչպես աղավինն վերադարձավ խաղաղության և սիրո ձիթենու ճյուղով (հմնր. Մենդոց Ը 11), նմանապես աղոթում եմ, որ իմ այցը լինի մեր միջև արդեն իսկ գոյություն ունեցող հարուստ և բեղուն համագործակցության նվիրաբերում:

Գաթողիկ Եկեղեցու և Հայաստանյայց Եկեղեցու միջև գոյություն ունի իրական և սերտ միություն, քանի որ երկուսն էլ պահպանել են առաքելական հաջորդականությունը և ունեն վավերական խորհուրդներ՝ մասնաճիւղային կերպով մկրտությունը և հաղորդությունը: Այս գիպակցությունը պետք է մեզ ներշնչի առավել ուժգնորեն գործելու, ամրապնդելու համար մեր էկումենիկ երկխոսությունը: Հավատի և սիրո այս երկխոսության մեջ ոչ մի հարց, որքան էլ դժվար լինի, չպետք է անբեկվի: Քրիստոնյաների միության փնտրության գործընթացում, Հոռնի Եպիսկոպոսի պաշտոնի կարևորությանը գիպակցի, խնդրեցի, (իմ «Ձի եղիցին մի» («Ut unum sint») խոսքերով սկսվող շրջաբերական նամակում), որ մեր Եկեղեցիների եպիսկոպոսները և աստվածաբանները անդրադառնան ու մրաժեն «այն կերպերի վրա, որոնց մեջ այս պաշտոնը կկարողանա երկուստեք ճանաչված սիրո ծառայություն իրականացնել» (հմնր. 95):

Եկեղեցու առաջին դարերի կյանքի օրինակը կարող է մեզ առաջնորդել այս ընտրողության մեջ: Իմ վաղ աղոթքն է, որ կրկին իրագործվել կարող

դա՛նա այն «պարզների փոխանակումը», որի սքանչելի օրինակը տվեց առաջին հազարամյակի Եկեղեցին: Վերոդրոշյունն այն ժամանակի, որի ընթացքում Եկեղեցին շնչում էր «երկու թոթերով», թող խթանի Արևելքի և Արևմուտքի քրիստոնյաներին միասին քայլելու հավաքի միության և օրինական տարբերությունների հարգանքի մեջ՝ միմյանց ընդունելով և գորավիզ կանգնելով՝ որպես Զրիստոսի միակ Մարմնի անդամներ:

Միասիրտ, հիացական ակնարկով նայենք Զրիստոսին՝ մեր խաղաղությանը, Ով միավորեց այն, ինչը մի ժամանակ բաժանվել էր (հմմտ. Եփ. Բ 14): Իրականում ժամանակը շրտագնում է մեզ, և մեր պարտականությունը սրբազան և անհերքաձգելի պարտականություն է: Պարտավոր ենք հռչակել փրկության Բարի լուրը մեր ժամանակաշրջանի արևելք և կանանց: Նամայնավարության և կյոթապաշտության հոգևոր դատարկությունը փորձառությամբ զգալուց հետո նրանք փնտրում են կյանքի և երջանկության արահեպը: Ավերաբասակ ծառավն ունեն: Նրանց նկատմամբ մեծ պարասխա՛նարվություն ունենք, և նրանք մեզնից ակնկալում են հավաքի և փոխադարձ սիրո մեջ միության մի համոզիչ վկայություն: Քանի որ գործում ենք ամբողջական հաղորդության համար, միասին անենք այն, ինչը ջպեպք է անենք անջար: Աշխարհնք միասին՝ մեր տարբեր ինքնությունների և ավանդությունների հանդեպ ամենայն հարգանքով: Երբեք՝ քրիստոնյան քրիստոնյայի դեմ, երբեք՝ Եկեղեցին Եկեղեցու դեմ: Նակառակը՝ քայլենք միասին, ձեռք ձեռքի տված, որպեսզի քաննմեկերորդ դարի և նոր հազարամյակի աշխարհը կարողանա հավաքալ:

Նայելը միշտ էլ մեծ հարգանք են ունեցել Զրիստոսի խաչի հանդեպ: Դարերի ընթացքում խաչը նրանց համար եղել է հույսի անսպառ աղբյուր՝ ջարջարանքների և տառապանքների ժամանակներում: Այս երկրի հոգեհույզ հարկանիշն են բազմաթիվ խաչքարերը, որոնք վկայում են քրիստոնեական հավաքի նկատմամբ ամրակուր հավատարմությունը: Տարվա այս շրջանում Նայ Եկեղեցին կատարում է իր մեծագույն տոներից մեկը՝ Խաչվերացը:

Երկրից խաչափայտի վրա բարձրացված Զրիստոս Միսուս՝ մեր փրկությունը, կյանքն ու հարությունը, մեզ բոլորիս ձգում է դեպի Ինքը (հմմտ. Նովի ԺԲ 32):

Ո՛վ խաչ Զրիստոսի, մեր ճշմարիտ հույս, ամեն անգամ, որ մեղքը և մարդկային տկարությունն առաջացնում են բաժանում, պարզեիր մեզ ներելու և միմյանց հետ հաշտվելու ուժը: Ո՛վ խաչ Զրիստոսի, դո՛ւ նեցուկ եղիր մեզ՝ մինչ գործում ենք վերանորոգելու համար ամբողջական հաղորդությունը նրանց միջև, ովքեր խաչված Տիրոջը դիպում են որպես մեր Փրկիկ և մեր Աստծուն: Ամեն:

Շնորհակալություն ձեր ուշադրության համար և Աստծո օրհնությունն են հայցում ամբողջական միությանն ուղղված մեր քայլերին:

27 սեպտեմբերի 2001 թ.

Պարմության մեջ առաջին անգամ Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում Հոռմի Սրբազան Քահանայապետը մարտից եղ լարինաժես Սուրբ Պարարագ, Մայր Աթոռի նո-րակառույց Բաց Խորանի վրա: Դեռ նախորդ օրվանից սկսած Մայր Աթոռ էին գա-լիս բազմահազար ուխտավորներ ոչ միայն Հայաստանի քարքեր շրջաններից, այլ նաև հարևան Վրաստանից, իսկ Պարարագի սկզբին հավաքացյալների բազմու-թյունը հասավ աննախադեպ մեծ չափերի: Բացի Առաքելական մեր Սուրբ Եկեղեցու հավաքացյալներից, ներկա էին նաև Զավախքի հայության կաթոլիկ հավաքածի մեր շար հայրենակիցներ:

Սրբազան Քահանայապետը, ընկերակցությամբ Վեհափառ Հայրապետի և Հա-յաստանի կաթոլիկների առաջնորդ Ներսես արքեպիսկոպոս Տեր-Ներսեսյանի, շրջապարված բարձրաստիճան հայ և կաթոլիկ հոգևորականներով, դուրս գալով Մայրավանքից՝ Պարարագի թափորով ուղղվեց դեպի Բաց Խորան, ուր նրան ծափողոյուններով դիմավորեցին հավաքված բազմահազար հավաքացյալները:

Սրբազան Պապը իր մաղթանքն սկսեց հայերեն՝ արքասանելով «Յանուն Հոր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն» և «Նաղաղութիւն ամենեցուն» բառերը: Պարարա-գի ընթացքում իր ողջույնի խոսքն ասաց նաև Ներսես արքեպիսկոպոս Տեր-Ներսես-յանը, որն իր խոսքն սկսեց Պեշկիթաշյանի հանրահայտ «Ընդ աստեղօք ինչ կա սի-րուն, քան զանձկալի եղբայր անուն» բառերով, ի մասնավորի շեշտելով, որ մի նոր ասպարեզ ու դարաշրջան է բացվում երկու քույր Եկեղեցիների համագործակցու-թյան համար: Պարարագի երաժշտական մասը ապահովում էր Մայրավանքի երգ-չախումբը, որը մերթ կարարում էր հայերեն մեր Պարարագից հարվածներ, մերթ լարիններեն Կաթոլիկ Պարարագից: Պարարագի ընթացքում մի քանի կաթոլիկ հո-գևորականներ, ըստ արևմտյան Եկեղեցու ծեսի, ժողովրդի մեջ պարզվեցին և Ս. Հա-ղորդություն բաժանեցին ներկա հավաքացյալներին: Արձակման աղոթքից հետո գույզ Հովվապետերը հայերեն օրհնեցին ներկա հավաքացյալ բազմությանը:

Ս. Պարարագի սկզբում համայն ժողովրդին իր պարգամն ու օրհնության խոսքը հղեց Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Հայրապետը:

Ն.Ս.Օ. Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ԽՈՍՔԸ

Միռեցյալ եղբայր ի Զրիարոս,

Միռնի բարեպաշտ ժողովուրդ.

Այսօր Սուրբ Պարարագի արարողությամբ դեպի երկինք են բարձրա-նում Զրիարոսի Մեկ և բազմանդամ ընտանիքի զավակներին աղոթքները՝ Հայաստանում քրիստոնեությունը պերական կրոն հռչակելու 1700-ամյակի առիթով:

Պարմությունը չի հիշարակում, որ երբևէ այսպես ցնձացին, համազգա-յին ու համաքրիստոնեական ընդգրկումով րոնախմբվի Հայոց Մեծ Դարձի հոբելյանը: Պարմությանը հայրնի է, սակայն, որ 301 թվականի 150-ամյա-

ՀԱՐԱՏԵՆ ՀԱՅՏԱՆԻ ԱՊՈՍՏՈՒՆԱԿԱՆՆԵՐՆԵՐԻ ԲԱՐՈՒՆԴԱՆԵՐԻ ՄԵՐՈՒՄԸ

կը հայ ժողովուրդը նշանավորեց Ավարայրի դաշտում՝ արյամբ պաշտպանելով քրիստոնեական մեր հավատը: Գոհություն Երկնավորին, որ 1700 տարվա մեր հավատարմության վկայությունը պսակեց հոբելյանական այս տոնախմբության լույսով ու փառքով: Արդարև, «Ո՛վ հավատաց Տիրոջը և ամոթով մնաց» (Սիրսբ Բ 11):

Ուրախ ենք և զգացված, որ տոնական այս օրերին Ձերդ Սրբությունը Սուրբ Էջմիածնում է՝ կաթոլիկ մեր եղբայրների ու քույրերի հետ խնդակից մեր ժողովրդի ուրախությանը: Ձերդ Սրբության այցը Նախասրան ամրապնդելու է մեր Եկեղեցիների եղբայրական սերը, բարի հարաբերությունները: Այս հավատով այսօր մեր զավակները աղոթակից են Ձեզ, կաթոլիկ մեր քույրերին ու եղբայրներին և մասնակից նորակառույց Բաց Խորանում Ձերդ Սրբության կողմից լարիներենով մատուցվող Սուրբ Պատարագին: Մեկն է աղոթքի լեզուն: Մենք առ Զրիարոս նույն հավատով, նույն սիրով ու հույսով ենք պաշտոն մատուցում: Աստված խում է մեզ ինչպես գրաբարով, լարիներենով, այնպես էլ բոլոր լեզուներով: Արդարև, ունենք նույն Տիրոջ շնորհը փրկության ու հավատը Նախության, և Աստվածային Սիրո նույն ակունքից բխող արժեքներով են կերտված մեր՝ քրիստոնյա ժողովուրդներին մշակույթները, որ որքան էլ բազմալեզու և բազմերանգ՝ հասկանալի ու հարազատ են միմյանց՝ կենտրոնում ունենալով Մարդասերն Աստված ու Տիրոջ Սուրբ Ավետարանը:

Նավարի մեր մեկությունը այն կարևորն է, որ առանձնահատկություններով հանդերձ միավորում է մեր Եկեղեցիները նույն առաքելության շուրջ և կոչում՝ գործել սիրով միասն ու միասնաբար: Փառք ենք բարձրացնում առ Աստված, որ օրավուր նոր քայլեր է անում քրիստոնեական Եկեղեցիների Էկումենիկ համագործակցությունը՝ զորացնելու համար փոխհասկացողության և համերաշխության ոգին Զրիարոսի Ընդհանրական Եկեղեցուց ներս: Այս Աստվածահաճո նպատակին են ուղղված նաև Ձերդ Սրբության անդուլ ջանքերն ու անհոգևարեկ այցելությունները:

Սիրեցյալ եղբայր ի Զրիարոս. ներկա դարաշրջանում մարդկությունը աննախընթաց նվաճումներ է արձանագրում գիտա-տեխնիկական բնագավառում, ձևավորվում են աշխարհաքաղաքական նոր իրավիճակներ, առաջ են գալիս հասարակական կյանքի ու միջազգային փոխըմբռնման ու հարաբերությունների նոր պահանքներ, և քրիստոնեական Եկեղեցիներս կանգնած ենք աշխարհում նոր զարգացումներն ըմբռնելու և սերտորեն համագործակցելու, մեկտեղված ուժերով մեր ջանքերն արգասավորելու անհրաժեշտության առջև՝ հասնուն «Տիրոջ այցու» հոգածու խնամքի ու պահպանության:

Բացվող հազարամյակը կարող է առ Աստված հավատով իմաստավորման, քրիստոնեական բարոյականի արժեքորման, որպեսզի մարդը նյութական աշխարհի ճանաչողության մեջ չմոռանա Աստծո գոյության մասին և տեսնի արարչագործ տիեզերքը, ուր ամենայնը շաղկապված է ու ներդաշ-

նակ, որպեսզի գիտության նվաճումները ծառայեն միայն բարի գործերի, բարիքի արեղծմանն ու մարդկության երջանկությանը:

Այդ, միասնաբար հայցենք Բարձրյալից, որ սուրբ ու պարվական Իր Խաչի հովանու ներքո խաղաղ պահպանի աշխարհը համայն և իր նոր կյանքը կերտող Նայասարան երկիրը: Թող Տերը բարի կամեցողության մեջ առաջնորդի Զրիսարոսաներ ժողովուրդներին, որպեսզի մարդիկ տեսնեն եղբայրասեր մեր ընթացքը, մեր բարի գործերը ու փառավորեն մեր Տորը, որ երկնքում է այսօր և միշտ և հավիտյան. ամեն:

ՆՈՈՍԻ ՊԵՊԻ ՔԱՐՈԶԸ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ԲԱՅ ԽՈՐԱՆԻՆ

Շատ սիրելի եղբայրներ և քույրեր, ողջունում և օրհնում եմ ձեզ բոլորիդ:
«Տերը իմ լույսն է ու կյանքը» (Մաղմ. ԻԶ 1):

Սաղմոսեզոսի այս խոսքերը հայերի սրբերում հնչեցին, երբ քրիստոնեական հավարը, այս հողում Թադևոս և Բարդուղիմեոս առաքյալների կողմից առաջին անգամ հռչակված, տասնյոթ դար առաջ դարձավ ազգի կրոնը: Այնուհետև քրիստոնյա հայերն ապրեցին ու մահացան մեր Տեր Վրսու Զրիսարոսի շնորհի ու ճշմարտության մեջ (հմմտ. Նովի. Ա 17): Դարերի ընթացքում Ավետարանի լույսն ու փրկությունը ներշնչեցին ու զորավիգ կանգնեցին ձեզ ձեր պանդխտության ամեն մի հանգրվանում: Այսօր, Սուրբ Պարարագի խորհրդակալարարությամբ, որ Նորին Սրբություն Գարեգին Բ Կաթողիկոսը եղբայրական սիրով հրավիրեց ինձ մատուցելու այս սուրբ հողի վրա, ուր Ասրծո Որդին հայտնվեց հավարի ձեր հորը՝ Ս. Գրիգոր Լուսավորչին, մենք հարգանք ենք մատուցում և հիշարարում Նայասարանի հավարաբնությունը Վրսու Զրիսարոսին:

Նոսի եպիսկոպոսը որքան սպասեց այս օրվան: Անհուն ուրախությամբ ողջունում եմ Նորին Սրբություն Կաթողիկոսին, իր եղբայրակից արքեպիսկոպոսներին, եպիսկոպոսներին և Նայ Առաքելական Եկեղեցու հավարաքյալներին: Ջերմապես ողջունում եմ Ներսես արքեպիսկոպոս Տեր-Ներսեսյանին և միաժամանակ Վարդան աջակից արքեպիսկոպոս Քնչիշյանին, և նրանց միջոցով՝ մրաժումներս ուղղվում են ամենապարզիվ Ներսես Պարրոս ԺԹ Պարթիարքին, եպիսկոպոսներին և աշխարհացորիվ հայ կաթոլիկ հավարաքյալներին: Ողջագուրում եմ քահանաներին, կրոնավորներին ու կրոնավորուհիներին և ձեզ բոլորիդ՝ Նայ Կաթոլիկ Եկեղեցու որդիներիդ ու դուստրներիդ: Բարի գալուստ եմ մատուցում Կովկասի լարինների առաքելական տեղապահ Զուգեպյե Փազուրթո եպիսկոպոսին և բոլոր նրանց, ովքեր ժամանել են Վրաստանից և Կովկասի այլ կողմերից:

Երկար տարիներ հայ քահանայի ձայնն այլևս չհնչեց ձեր եկեղեցիներում, և այնուհանդերձ՝ ժողովրդի հավարի ձայնը տակավին լսվում էր՝

Պերրոս առաքյալի հաջորդի հանդեպ բարեպաշտությանը ու որդիական սիրով լի:

Երբ չարասիրտ մարդիկ գնդակոծեցին Փանկիի զանգակարան խաչը, նրանք փորձում էին անպարվել այն Աստծուն, որին չէին հավատում: Բայց նրանց բռնությունն ուղղված էր նախևառաջ ժողովրդի դեմ, որը հավաքել էր քարերը՝ պոն կառուցելու Տիրոջ համար. ձեր դեմ, որ այդ եկեղեցիների Մկրտության Ավազաններում արացել էիք հավարի, իսկ դրոշմի խորհրդով՝ Սուրբ Հոգու պարզել. ձեր դեմ, որ այդ եկեղեցիներում համախմբվում էիք՝ մասնակցելու սուրբ Հաղորդության երկնային սեղանին, ձեր դեմ, որոնց ամուսնություններն այդ աղոթավայրերում օրհնվել էին այնպես, որ ձեր ընդունակները լինեին սուրբ, և որ այնպեղ ձեր վերջին ողջոյան էիք տվել ձեր սիրելիներին, նրանց հետ մի օր Աստծո Արքայության մեջ վերամիսնալու ապահով հույսով:

Կրակ բացեցին խաչի դեմ, այնուհանդերձ դուք շարունակեցիք երգել Տիրոջ գովաբանությունը՝ պահպանելով ու պարվելով ձեր վերջին ժողովրդապետի եկեղեցական սքեմը՝ որպես ձեր մեջ կշանք նրա ներկայության: Երգում էիք ձեր շարականները՝ վարսահ այն գիտակցությամբ, որ նրա ձայնը Երկնքից միացած էր Զրիստոսին՝ հավիտենական Մեծ Զահանալապետին ուղղված ձեր փառաբանությանը: Պաշտամունքի ձեր վայրերը զարդարում էիք ձեր հնարավորությունների չափ լավագույն կերպով. և՛ Մատի, և՛ Իր Մայր Մարիամի պարկերներից բացի՝ այնպեղ հաճախ ներկա էր Հոռնի Զահանալապետի պարկերը՝ Հայ Առաքելական Եկեղեցու Կաթողիկոսի պարկերի հետ միասին: Ըմբռնել էիք, թե ո՞ր որ էլ քրիստոնյաները փառապում էին, թեև միմյանց միջև բաժանված, արդեն իսկ գոյություն ունեւ մի խոր միություն:

Սա է պարճառը, որի համար ձեր ներկա պարությունը չի դրոշմվել Եկեղեցիների միջև տխուր ընդդիմությանը, որը քրիստոնյաներին չարքարեց այսպեղից ոչ շար հեռու երկրներում: Դեռ հիշում եմ, երբ զաղափարախոսական անասարվածության ձմեռը հագիվ անհայրացած, երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Կաթողիկոսը Հոռնի Սուրբ Աթոռին հրավիրեց մի քահանա առաքել Հայաստանի կաթողիկոսների համար: Ընդունեցի այն ժամանակ ձեզ համար հայր Կոմիտասին՝ Մխիթար արքայապետի հոգևոր որդիներից մեկին: Այս տարի Մխիթարյան միաբանությունը տոնախմբում է իր հիմնադրության 300-ամյակը: Երախտագիտություն եմք մատուցում Տիրոջն այն փառավոր վկայության համար, որ տվեցին վանականները. և հայրենում եմք իրենց մեր երախտագիտությունն այն ամենի համար, որ կարարում են հայ մշակույթի վերանորոգությանն ի նպաստ:

Թեև այլևս երիտասարդ չէր հայր Կոմիտասը, անմիջապես և խանդավառությամբ ընդունեց միանալ ձեզ՝ վերակերպումի դժվարին համանառությամբ: Եկավ Փանկիում ապրելու, որ վերանորոգեց այն խաչը, որը զինյալները փորձել էին կործանել: Հայ Առաքելական Եկեղեցու հոգևորականի

և հավատացյալների հանդեպ եղբայրական հոգով վերաբացեց և բարեզարդեց եկեղեցին կաթողիկոսների համար, որոնք այն պաշտպանել էին այսքա՛ն երկար ժամանակ: Այժմ նա հանգչում է այդ եկեղեցու կողքին, նաև մահվան մեջ մոտ իր ժողովրդին, և այժմ սպասում է արդարների հարուրթյանը:

Վարագայում Վազգեն Կաթողիկոսի եղբայրական հասկացողության շնորհիվ, որն Ազգային Ժողովում պաշտպանեց Հայաստանի կաթողիկոսների իրավունքները, ի վիճակի եղա որպես հովիվ առաքել ձեզ մեկ այլ միաբնակցության՝ հայր Ներսեսին, որին եպիսկոպոս օժեցի Ս. Պետրոսի Մայր տաճարում: Նա որդին է հավարի մի խոստովանողի, որն իր հավատարմությունը Զրիստոսին վճարեց համայնավար բաներով: Ներսես արքեպիսկոպոսին կամենում եմ ուղղել երախտագիտության մի հատուկ խոսք: Երբ իրենից պահանջվեց, նա պարտապահեց թողեց Վենետիկի Սուրբ Ղազար կղզու միաբնակցության սիրեցյալ հասարակությունը՝ զայու, իր ծառայությունը մարտցելու ձեր մեջ՝ որպես սիրալիք հայր և հարգված ուսուցիչ: Այժմ նրան օգնում է Վարդան արքեպիսկոպոսը՝ Միաբնակցության արքայապետը մեկ այլ հոգևոր որդին: Նրան նույնպես մատչում եմ հովվական երկարարև և բեղուն գործունեություն:

Իր նախկին անդամների հետ, որը հեղափոխում դարձավ Իրանի հայ կաթողիկոսների եպիսկոպոս, իսկ այժմ՝ աջակից արքեպիսկոպոսի, քահանաների և մայրապետների հետ, որոնք իրենց ուժերը այսքա՛ն վեհաճանաչեցին սպասում եմ Ավետարանի սիրտ համար, Ներսես արքեպիսկոպոսը սովորեցրեց ձեզ և ցույց տվեց, որ Կաթողիկոս Եկեղեցին այս երկրում մրցակից չէ: Մեր հարաբերությունները դրոշմված են եղբայրական հոգով: Ինչպես լուսնի վարդիներին քահանայապետի պարկերը զերեղել էիք կաթողիկոսի պարկերի կողքին, այնպես էլ այսօր՝ այս ծիսակատարության ընթացքում, աղոթելու ենք ոչ միայն կաթողիկոս նվիրապետության, այլ նաև Նորին Սրբություն Գարեգին Բ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի համար:

Ձեր ազնվությամբ, Ձերդ Սրբություն. Դուք Հոռմի Եպիսկոպոսին հրավիրեցիք կաթողիկոս համայնքի հետ Սրբազան Պատարագը Սուրբ Էջմիածնում մարտցելու, և այս ուրախ առիթով Դուք պարվում եք մեզ Ձեր ներկայությամբ: Մի՞թե սա մեր հասարակաց հավաքի հրաշալի նշան չէ: Արդյո՞ք այս իրողությունը չի արտահայտում բազմաթիվ եղբայրների և քույրերի վաղ բաղձանքը, որոնք ցանկանում են րեսնել մեր արագընթաց առաջադիմությունը միության շավիղներում: Իմ սիրուն անհամբեր է արագացնելու այն օրվա զարուստը, երբ միասին կմարտցենք աստվածային Զոհը, որը միայն մեզ բոլորիս դարձնում է մեկ: Ձերդ Սրբություն. այս խորանում, որ Ձերն է, խնդրում եմ Տիրոջից՝ ներել միության դեմ գործած մեր անցյալ թերությունները և առաջնորդել մեզ դեպի այն սերը, որը գերազանցում է որևէ պարվար:

ՄԱՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՐՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍՆԵՐՆԵՐԸ ԵՎ ԴԱՐՈՒՄԻՆԻՍՏԻԿԱՆ ԵՊԻՍԿՈՍՈՍՆԵՐՆԵՐԸ

Շատ սիրելի կաթոլիկ եղբայրներ և քույրեր, իրավացիորեն պարծենում եք ձեր հայրերի այս հնամյա երկրով, և դուք ինքներդ ժառանգորդներն եք նրա պարունության և մշակույթի: Կաթոլիկ Եկեղեցում գովաբանությունն առ Աստված բարձրանում է բազմաթիվ ժողովուրդներից և բազմաթիվ լեզուներով:

Բայց մեկ-միակ մեղեդիի մեջ զանազան ձայների այս շաղախումը ոչ մի կերպ չի ցնջում ձեր հայկական ինքնությունը: Դուք խոսում եք ձեր նախնիների քաղցրահունչ լեզվով: Ձեր ծնաը երգում եք այնպես, ինչպես ձեզ սովորեցրել են Հայ Եկեղեցու սուրբ հայրերը: Առաքելական Եկեղեցու ձեր եղբայրների հետ միասին, վկայում եք միևնույն Տեր Հիսուսին, որը բաժանված չէ: Դուք չեք պարկանում ո՛չ Ադոլֆսին, ո՛չ Կեիսսին, ո՛չ էլ Պողոսին. «Դուք Քրիստոսին եք, իսկ Քրիստոս՝ Աստծուն» (Ա Կորնթ. Գ 23):

Որպես հայեր, մյուս բոլոր հայերի միևնույն իրավունքներով ու պարտականություններով, դուք օգնում եք վերակերպելու ազգը: Այս հույժ կարեւոր պարտականության մեջ, վարսահ եմ, Հայ Առաքելական Եկեղեցու մեր եղբայրներն ու քույրերը կաթոլիկ համայնքի անդամներին նկատում են իբրև միևնույն մոր՝ Հայաստանի օրհնյալ հողի, մարտիրոսների և միանձների, զիտունների և արվեստագետների երկրի զավակները: Տեղի ունեցած բաժանումներն անեղծ թողեցին արմարները: Միմյանց հետ պետք է մրցենք ոչ թե բաժանումներ ստեղծելու կամ երկուսերն էլ իրար ամբաստանելու, այլ փոխադարձաբար սեր ցուցաբերելու հարցում: Տիրոջ աշակերտների միջև հնարավոր միակ մրցակցությունը ճշտելն է, թե ով կարող է մեծացույն սերը մարտցել: Դիշենք ձեր մեծ եպիսկոպոս Ներսես Լամբրտնացու խոսքերը. «Աստծո հետ խաղաղության մեջ լինելու ուրիշ կերպ չկա, ո՛չ մեկի համար, եթե նախապես խաղաղությունը չի հաստատվել մարդկանց հետ... Եթե սիրում ենք, և սա՛ է մեր չափանիշը, սերը լինելու է մեր բաժինը. եթե մեր չափանիշը ոխն ու արելությունն են, մեզ սպասում են ոխն ու արելությունը»:

Այսօր Հայաստանն իր բոլոր որդիներից ու քույրերից ակնկալում է աշխույժ ճիգեր և վերանորոգ գոհաբերություններ: Հայաստանը կարիքն ունի, որ իր բոլոր որդիներն ամբողջ սրբով աշխարհն հասարակաց բարիքի համար: Սա՛ միայն կապահովի, որ պարկեշտ և վեհանձն ծառայությունը բոլոր նրանց, ովքեր գործում են հասարակաց կյանքում, վարձարովի ժողովրդի վստահությանը և զնահատանքով. որ ընդանիքները լինեն միացած և հավաքարիմ. որ յուրաքանչյուր մարդկային կյանք սիրով ընկալվի հողության իսկ պահից և նաև հոգաբարությամբ խնամվի, երբ փոժվել է հիվանդությունից կամ աղքատությունից: Եվ ո՛ր արդյոք կկարողանաք գրելել ուժը՝ հասարակաց այս մեծ հանձնառության համար: Կգրենք այնպեղ, ուր հայ ժողովուրդը միշտ էլ գրել է ներշնչումը՝ հարստանելու համար իր բարձր գաղափարականների մեջ և պահպանելու համար մշակութային

և հոգևոր սեփական ժառանգությունը, լույսի և փրկության մեջ, որը ձեզ գալիս է Դսուս Զրիարոսից:

Հայաստանը Դսուս Զրիարոսի քաղցն ու ծարավն ունի, որի համար ձեր նախնիներից շարերը զոհեցին իրենց կյանքը: Այս դժվար ժամանակներում մարդիկ հացի փնտրության մեջ են: Բայց երբ այն ունենում են, նրանց սիրտն ալվելիս է կամենում. կկամենային կյանքի մի իմաստ, մի հույս, որ նեցուկ կանգնի իրենց ամենօրյա ծանր աշխատանքում: Ո՛վ նրանց կմոռի դնելու իրենց հույսը Դսուս Զրիարոսի վրա: Դո՛ւք, Հայաստանի քրիստոնյաներ, դուք բոլորդ միասին:

Բոլոր քրիստոնյա հայերը միասին նայում են Դսուս Զրիարոսի խաչին՝ որպես աշխարհի միակ հույսին և որպես Հայաստանի ճշմարիտ լույսին ու փրկությանը: Բոլորդ ծնվել եք խաչի վրա Զրիարոսի խոցված կողից (հմմտ. Նովի. ԺԹ 34): Խաչը ձեզ հոգեհարազար է, որովհետև գիտեք, որ կյանք է և ո՛չ թե մահ, հաղթանակ է և ո՛չ պարություն: Դուք սա գիտեք, որովհետև սովորել եք ճշմարտությունը, որը Ս. Պողոսը հռչակում է Փիլիպպեցիներին. իր բանարկությունը ծառայեց միմիայն Ավետարանի առավել ծավալմանը (Ա 12): Ի նկարի ունեցեք ձեր դառը փորձառությունը, որը նույնպես եղավ, իր ձևով, բանարկության մի եղանակ: Ձեր ուսերին առաք ձեր խաչը (հմմտ. Մատթ. ԺԶ 24), և այն ձեզ չկործանեց: Ընդհակառակը՝ ձեզ վերափոխեց խորհրդավոր և հրաշալի կերպերով: Եվ հազար յոթ հարյուր տարի հետո կարող եք հաստատել՝ Միքիա մարգարեի խոսքերով. «Մի՛ ուրեւհարիք ինձ, ո՛վ իմ թշնամի: Թե գլորվեցի, նորից կկանգնեմ, քանի որ եթե խավարում ես ինձ, Տերն է իմ լույսը» (Է 8): Հայաստանի քրիստոնյաներ, մեծ փորձությունից հետո՝ այժմ, ժամանակն է կրկին ուրքի կանգնելու: Հարություն առեք Նրա հետ, Ո՛վ բոլոր ժամանակներում եղել է ձեր լույսը և ձեր փրկությունը:

Էկոմենիկ այս ուխտագնացության ընթացքում վառ կերպով փափագում էի այցելել այն վայրերը, ուր կաթոլիկ հավատացյալներն ապրում են բազմաճյուղ համայնքներով: Փափագում էի աղոթել 1988-թ. ահավոր երկրաշարժի զոհերի գերեզմանների վրա՝ գիտակից, որ շարերը տակավին տառապում են նրա ողբերգական հետևանքների պարճառով: Փափագում էի անձամբ այցելել Տիրամայր Նարեկի հիվանդանոց, որին ես ինքս երջանիկ եղա նպաստելու, երբ Հայաստանը դժվարության մեջ էր, և որի մասին գիտեմ, թե մեծապես գնահատված է իր կողմից մատուցված ծառայության համար՝ շնորհիվ Կարմիրյանների և Դսուսի փորձիկ քույրերի անխնայ աշխատանքի: Ծրագրածս այցելություններից ոչ մեկը, սակայն, հնարավոր չեղավ: Ինչպեք, որ դուք բոլորդ տեղ ունեք իմ սրտում և իմ աղոթքներում:

Ծար սիրելի եղբայրներ ու քույրեր. երբ տուն վերադառնաք այս սրբավայրից, հիշեցեք, որ Նոմի Եպիսկոպոսը եկել է մեծաբնույտ հայ ժողովրդի հավատքը, որի մեկ մասնիկն եք՝ նրան հատուկ կերպով սիրելի: Նա եկել է հռչակելու ձեր հավատարմությունը և ձեր քաջությունը և գովարանելու

Ասործուն, որը պարզեց ձեզ տեսնել ազատության օրը: Այսպես՝ այս շքեղ խորանի մոտ, հիշենք բոլոր նրանց, ովքեր պայքարեցին այս օրը տեսնելու համար և ջրեռան այն, բայց որ այժմ այն հիացնունքով դիպրում են Ասործո Արքայության հավիտենական փառքից:

Ձեր կողմից քնքշորեն սիրված Ս. Կոյս Ասորվածածինը թող հսկի իր հայ որդիներին՝ վրա և բոլորին՝ փոքրերին, երիտասարդներին, ընտանիքներին, տարեցներին, հիվանդներին, ընդմիջար պահպանի իր խնամակալ պարուն՝ ճանկ ներքո: Հայաստանն ընդմիջար հավատարիմ (Armenia semper fidelis!): Ասործո խաղաղությունը թող միշտ ձեզ հետ լինի: Ամեն:

Օրվա երկրորդ կեսին Հովհաննես-Պողոս Երկրորդ Պապը, ընկերակցությամբ Վեհափառ Հայրապետի, հյուրընկալվեց Քանաքեռի կաթողիկե եկեղեցում, իսկ այնպեղից վերադարձավ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին, ուր տեղի ունեցավ «Ողջերթ»-ի արարողություն և սպորազբվեց համալսել հայտարարություն (տես էջ 29):

Ժամը 17.45-ին երկու Հովվապետները ուղևորվեցին Հայոց քրիստոնեական հավաքի ծննդավայր Խոր Վիրապ, ուր տեղի ունեցավ ջահի փոխանցման կարգը: Երկու Հայրապետները «Ուրախ լեր» շարականի հնչյունների ներքո մուտք գործեցին Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցի: Այնուհետև Վեհափառ Հայրապետը «Ով երջանիկ» շարականի հնչյունների ներքո իջավ Վիրապ, որտեղից դուրս բերեց վառված ջահը և այն փոխանցեց Սրբազան Պապին: Սրբազան լույսը, որ խորհրդանշում է հայոց հավաքի լույսը, որով Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը Ս. Ավետարանի լույսով լուսավորեց Հայաստան աշխարհը, այսուհետև կրարվի Վաղիկան և կշարունակի անմար վառվել՝ այնպեղ՝ ի նշանավորումն երկու Եկեղեցիների բարեկամության և որպես առհավաքյա բույր Եկեղեցիների փոխըմբռնման և համագործակցության, բարեխոսությամբ մեր հավաքո Հոր՝ Գրիգոր Լուսավորչի: Վանքի բակում Սրբազան Պապը և Վեհափառ Հայրապետը ներկաներին առաջնորդեցին կարդալու 1700-ամյակի մասնավոր հիշարակության աղոթքը:

«Զրիարու Ասորված մեր, Փրկիչ և լույս աշխարհի, որ Սուրբ Գրիգոր Լուսավորչի բարոգության միջոցով 1700 տարի առաջ քո կենալու լույսով լուսավորեցիր հայ ժողովրդին, Զո բարերար, սրբարար և բժշկարար լույսով լուսավորիր նաև ինձ, իմ ընտանիքին և հարազատներին: Տուր մեզ հավաք և ուժ, որպեսզի մեր անձերը այսօր, առավել քան երբեք, քեզ ընծայենք, և դարձրու մեզ քո ընտրյալ անոթիդ՝ մեր Սուրբ Եկեղեցու արժանի ծառաներին: Ներիր մեր հանցանքները և օգնիր մեզ, որպեսզի քո սիրույդ արժանի քրիստոնեական վարքով ապրենք: Օրհնիր Կաթողիկե Եկեղեցին և Հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցին՝ իր Հովվապետերով, առաջնորդներով ու հավաքացյալներով. նրա միջոցով թող շողա քո փրկության լույսը, բարեխոսությամբ Սուրբ Ասորվածանի և Ս. Գրիգոր Լուսավորչի: Փա՛նք քեզ, Տեր, այժմ և միշտ և հավիտյանս. ամեն»:

Աղոթքից հետո երկու Հայրապետները իրենց օրհնությունը տվեցին ներկա հավաքացյալ ժողովրդին և ժամը 18.00-ին ուղևորվեցին «Զվարթնոց» օդանավակայան:

Օդանավակայանում գույգ Եկեղեցապետերին դիմավորեցին ՏՏ Նախագահը և ողջ պետական ավագանին, հոգևոր և աշխարհիկ բարձրաստիճան ներկայացուցիչներ, հյուրեր: Երկու ճովվապետերը առաջնորդվեցին դեպի նախապես պարտաստված հաբուկ բեմահարթակ: Պետական ընդունված արարողակարգով հնչեցին Հայաստանի Հանրապետության և Վարիկյանի օրհներգերը, որից հետո մտրեցավ պարվոր Կանապետության և Վարիկյանի օրհներգերը, որից հետո մտրեցավ պարվոր պահակախմբի հրամանարարը համապարասխան զենույցով: Սրբազան Քահանայապետին ողջերթի և ցրեսության խոսք ուղղեց ՏՏ Նախագահը:

ՏՏ ՆԱԽԱԳԱՀ ԱՌԲԵՐՏ ՔՈՉԱՐՅԱՆԻ ՈՂՋԵՐԹԻ ԽՈՍՔԸ

Ձերդ Սրբություն,

Վահագն Տեր,

Սրբազան հայրեր,

Հարգարժան հյուրեր,

Հովհաննես-Պողոս Երկրորդ Սրբազան Քահանայապետի այցը Հայաստան մտրեկում է իր ավարտին: Բայց արդեն կարող ենք արձանագրել, որ այցը ունեկալու է պարունական կշանակություն: Այն իր մեծ ու դրական ազդեցությունն է գործելու Հայաստանի և Վարիկյանի հարաբերությունների հեղազա զարգացման ու խորացման ողջ շրջացքի վրա: Չենք կասկածում, որ այս այցը կոր ու գործող ազդակ կլինի նաև Վարիկյանի և Հայ Առաքելական Եկեղեցու գործակցության սերտացման համար:

Ձերդ Սրբություն,

Մենք մեր երախրագիրությունն ենք հայրկում Ձեզ՝ Հայաստանում քրիստոնեության 1700-ամյակի և Հայաստանի անկախության 10-րդ տարեդարձի տոնակարարությունները Ձեր ներկայությամբ պարվելու համար: Մենք զգացված ենք մեր երկրի ու երա ժողովրդի նկարմամբ ցուցաբերած Ձեր ջերմ զգացմունքներից: Կարող եք վարահ լինել, որ այդ զգացմունքները փոխադարձ են:

Հայ ժողովուրդն իր պարունության շրջացքում տեսել է վերելքներ և կորուստներ, տեսել է նաև ամենասարսափելին: Ձեր կարարած քայլերը վկայություններ են, որ մենք մենակ չենք պարունական արդարության վերականգնման մեր ջանքերում: Այս իրողությունը մեր սրտերը լցում է երախրագիրությամբ: Ի դեմս Վարիկյանի և Սուրբ Աթոռի ապաստորների, մենք տեսում ենք խաղաղության, արդարության ու մարդասիրության ջարագովներ:

Ձերդ Սրբություն,

Հայաստանի 10-ամյա անկախությունը մեր ժողովրդի համար եղավ հզոր ազդակ՝ իր հոգևոր ակունքներին վերադառնալու: Այսօր Հայաստանի առջև ծառացած խնդիրների լուծման և առկա դժվարությունների հաղթահարման գործում մենք մեծապես կարևորում ենք հասարակության բարոյական և հոգևոր առողջությունը: Մեզանում խորը արմարներ ունեցող

քրիստոնեական ավանդույթն իր ազդեցությունն է գործում մեր նոր քաղաքականության վրա: Դրա հիմքում անհարի և ժողովրդի ազատությունն է՝ ինքնարարահայրման լավագույն ևսիսապայմանը:

Աշխարհում այս վեհ արժեքների արմարավորման գործում առանձնահատուկ է Ձեր դերակատարությունը, որը մենք շատ բարձր ենք գնահատում:

Հայաստանի Հանրապետությունն ու նրա ժողովուրդը մտադիր են, ազգերի միջազգային ընդհանրի անդամների հետ միասին, իրենց համեարմունան բերել աշխարհում խաղաղության ու բարգավաճման գործին:

Այս պայծառ հավատով է, որ մենք մտադրում ենք Ձեզ բարի ճանապարհ:

Ն.Ս.Օ.Տ.Տ. ԳԱՐԵԳԻՆ Բ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ ՈՂՋԵՐԹԻ ԽՈՍՔԸ

Միեկգյալ եղբայր ի Բրիսբոռ.

Հրաժեշտի ապրումով ենք համակված բոլորս այս պահին: Ամեն հրաժեշտ, սակայն, կրում է նաև նոր հանդիպման հույսն ու ուրախությունը:

Երեք հիշարժան օրեր ապրեցինք Ձերդ Մրբության և Կաթոլիկ մեր եղբայրների ու բույրների հետ: Հագեցած օրեր՝ առանձնահատուկ քրիստոնեական մեր Եկեղեցիների սիրտ և եղբայրության արտահայտությամբ, որ լավատեսություն են ավելացնում մեր հոգիներում և մեր կյանքում:

Ձերդ Մրբությունը տեսավ Արարարը և ապրեց այն հուզմունքը, որ հայերս զգում ենք ամեն առավուր՝ սուրբ լեռանը հայացք ուղղելիս: Համոզված ենք, որ Դուք կարճապես այս ժամանակում զգացիք ու ճանաչեցիք Հայաստանի հոգին՝ Բրիսբոռասեր հոգին: Միջերի հուշեր եք տանում Ձեզ հետ հիմնավորք մեր երկրից:

Ձեր այցը Հայաստան՝ Հայ Եկեղեցու համար հորելյանական տարում, հավելեց ուրախությունը հայության, զուրեպնեց մեր ժողովրդին քրիստոնեական Եկեղեցիների միության նոր վկայությամբ: Դրավի, հորելյանական տարվա մեջ բացառիկ եղան և անմոռաց կմնան սեպտեմբերյան տոնական այս օրերը, քանզի մեր ուրախությունը մեզ հետ կիսեցին, մեզ խրեղակից եղան Բրիսբոռսին հավարացող ազգեր և պետություններ:

Մեր ժողովրդի հետ Մենք հավատում ենք, որ Հայ և Հռոմեական Կաթոլիկ մեր երկու Եկեղեցիների եղբայրությունը միշտ նորոգվելու է սիրով, որի համար միասնաբար խնդրեցինք Բարձրալի օրհնությունը: Տիրոջ առջև մենք միասնաբար հայցեցինք նաև բարեխոսությունը Հայաստանում քրիստոնեությունը պետական կրոն հռչակած երկու սրբերի՝ Ս. Գրիգորի և Ս. Տրդատի՝ հանուն աշխարհում խաղաղության ու բոլոր սրտերում բարի կամեցողության հաստատման ու զորացման:

Միեկգյալ եղբայր ի Բրիսբոռ.

Դուք Ձեզ հեղա Կոմս եք տրանսմ Խոր Վիրապուտ վառված լույսը՝ խորհրդանիշը Սուրբ Լուսավորչի Կանթեղի, որով դարերի մեջ միշտ անմար ու լուսավոր մնաց հայոց հավատը: Թող մշտնապես այդ լույսը, որը 2001 թվականին առավել պայծառ է հայոց հոգիներում, լուսավորի հայ և հոռմեական Կաթոլիկ Եկեղեցիների եղբայրության ճանապարհը:

Ձերդ Սրբություն.

Բարի ճանապարհ եք մաղթում Ձեզ և Աստուծո օրհնությամբ լեցուն երջանիկ կյանքի Մեր լավագույն մաղթանքներն ու սիրտ ողջույնը հղում կաթոլիկ քույրերին ու եղբայրներին՝ ի հոռմ և ի սխիշոռ աշխարհի:

Թող Ամենախնամ ու Բարեբառ Աստված ընդունի մեր միասիրտ աղոթքը, մեր խնամքին հանձնված բանավոր հոգին պարզի ամենայն շնորհ ու բարիք և պահպանի Բարեգութ Իր հայացքի ներքո Իր Սուրբ Եկեղեցին և աշխարհը համայն: Ամեն:

Այա հրաժեշտի շնորհակալական իր խոսքն ասաց Նորին Սրբություն Նովհանես-Պողոս Բ Պապը:

ՍՐԲԱԶԱՆ ՔԱՎԱՆԱՅԱԴԵՏԻ ԽՈՍՔԸ

Մեծարգո Նախագահ Պրն Բոջարյան, Ձերդ Սրբություն, շատ սիրելի հայ բարեկամներ:

Հասել է ժամանակը հրաժեշտ տալու և շնորհակալություն հայտնելու Ձեզ, պարոն Նախագահ և կառավարության անդամներ, հայաստանում գրածու հոյակապ հյուրընկալության համար: Երախտագրություն եմ բոլորին, քաղաքացիական և զինվորական իշխանություններին և գործակիցներին, լրատվության արանց և կանանց, նրանց, ովքեր իրենց ժամանակը և կարողություններն գործադրեցին՝ հաջողությամբ պսակելու այս այցը:

Խոր հուզումով իմ երախտագրությունն եմ հայտնում Ձեզ, Ձերդ Սրբություն Ճայրագույն Պատրիարք և Կաթողիկոս, հայաստանյայց Առաքելական Եկեղեցու նվիրապետությանն ու հավատացյալներին՝ այս օրերի ընթացքում մեր կիսած եղբայրական սիրտ և հաղորդության հոգու համար:

Սիրով ողջունում եմ ձեզ, շատ սիրելի Ներսես արքեպիսկոպոս, Վարդան արքեպիսկոպոս, Փազուրթո եպիսկոպոս, և ձեզ՝ Կաթոլիկ Եկեղեցու քահանաներ, կրոնավորներ, կրոնավորուհիներ և աշխարհական հավատացյալներ: Մեծ ուրախությամբ, միասնաբար ծխակապարեցիկներ մեր հավատքի խորհուրդը, և անձնական փորձով նկատեցի ձեր հայրենակիցների հեղա միարեղ գործելու ձեր փափազը՝ առավելագույն արդարության և հայ քաղաքացիների լավագույն կյանքի համար: Պապը ձեզ կրում է իր սրտում, և Աստված ինքը կրա ձեզ ուժ՝ դիմակայելու ձեր առջև կանգնած մարդասիրավերներին:

ԵՐԿՈՒ ԵԿԵՂԵՑԱՊԵՏՆԵՐՆ ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹՅԱՄԲ ԽՈՐ ՎԻՐԱՊՈՒՄ

Փափագում եմ մեկ անգամ ևս հայրենի իմ գնահատանքը հանդես բերո՞ր Եկեղեցիների և եկեղեցական համայնքների ներկայացուցիչներին, որոնք մասնակցեցին իմ այս այցի հետ կապված իրադարձություններին: Թող Զրիստոսի բոլոր հերևորդներն աճեն Էկումենիկ վարսահության և բարեկամության մեջ, մինչ թևակոխում ենք երրորդ հազարամյակ և ընթանում միշտ առավել սերոր միության և գործակցության ճանապարհով:

Շնորհակալություն քեզ, Հայաստանի ժողովուրդ, բարեկամությանդ ջերմության համար, աղոթքի համար, որ կարարեցիք միասին՝ քրիստոնյաների միության վաղ փափագիդ համար: Շնորհակալություն հարկապես հավատիդ վկայության համար, հավար, որը երբեք չընցի մոայլ ժամանակներում, հավար, որը խորապես արմարավորված է մնում քո ընդհանրությունում և քո ազգային կյանքում:

Պարմության ընթացքում Արարար լեռն անասանության մի խորհրդրանիշ և վարսահության աղբյուր է եղել հայ ժողովրդի համար: Բազմիցս անգամներ այդ անասանությունը և վարսահությունը դաժանորեն փորձության ենթարկեցին բռնությունը և հալածանքները: Հայ ժողովուրդը թանկ գնով վճարեց իր սահմանային դիրք ունենալու համար, այնպես որ «սրբություն» և «մարտիրոսություն» եզրերը գրեթե հոմանիշ դարձան ձեր բառապաշարում: Անցյալ դարասկզբի զարհուրելի իրադարձությունները, որոնք ձեր ժողովրդին հասցրին «քնաջնջման սեմին», ամբողջարհիւրական հարբարսահարության երկար տարիները, աղերասլի երկրաշարժի ավերածությունները ի վիճակի չեղան հայ ոգուն խոջրնդորելու վերագրենէլ քաջությունը և վերարանալ իր մեծ արժանապարվությունը:

Ճիշտ է, սրանք դժվարին տարիներ են, և ձեր սիրտը երբեմն հոգնած է և վրդովված: Ձեր երկրասարդներից շարերը թողել են երկիրը, ուր ծնվել են, բավականաչափ աշխարանք չկա, և աղբարությունը շարունակվում է, դժվար է հարարենէլ՝ աշխարելու հասարակաց բարիքի համար, բայց, շար սիրելի հայ բարեկամներ, անդրդվելի մնացեք հույսի մեջ: Դիչեցեք, որ ձեր հույսը դրել եք Զրիստոսի վրա և ձեր «այո»-ն եք ասել Նրան առհավեր:

Ամբողջ աշխարհի ձեր եղբայրներին և քույրերին որպես նեցուկ ունենալով՝ հանձնատություն եք սրանձնել ձեր երկիրը և ձեր հասարակությունն ազարության մեջ վերակերպելու գործում:

Ժամանակը հասունացել է, որպեսզի ձեր ազգն իր մշակութային ներուժը և իր հոգևոր ուժերը վերամիավորի ծրագրավորված մի մեծ ջանքի մեջ՝ զարկ տալու համար իր զարգացմանը և բարգավաճելու համար իր քրիստոնեական ժառանգության առանցքային ճշմարտությունների հիմքի վրա. մարդկային յուրաքանչյուր էակի արժանապարվությունը, անձի կենտրոնականությունը որնէ հարաբերությունում և վիճակում, բոլորի համար հավասար արդարության և տկարներին ու նվազ բարարավորներին զորավիգ կանգնող համերաշխության բարոյական հրամայականը: Տիրոջից խրնդորում եմ նաև, որ Հայաստանի և տարածաշրջանի մյուս ժողովրդների դե-

կալարներն ունենան խաղաղության արահեղներում քաջությանը առաջադիմելու իմաստությունն ու հարարությունը, քանի որ առանց խաղաղության չի կարող լինել հավասարի զարգացում և բարգավաճում:

Մինչ հրաժեշտ եմ տալիս ձեզ՝ ի եմ վստահությանը, քանի որ տեսա վերաշխուժացման ձեր կարողությունը և ձեր բաղձանքների ազնվականությունը: Թող միշտ հնչի հայերի սրտում ձեր մեծ բանաստեղծ Նովիանենու Թումանյանի խոսքը հայրենիքի մասին.

Բայց հին ու նոր վերքերով կանգնած ես դու կենդանի,
Կանգնած խոհուն խորհրդավոր ճամփին հնի ու նորի.
Հառաչանքով սրտի խորքից խոսք ես խոսում Աստուծու հետ ...

Ու պիտի գա հանութ կյանքի արշալույսը վառ հագած
Հազա՛ր-հազար լուսապայծառ հոգիներով ճառագած,
Ու երկնահաս քո բարձունքին, Արարարի սուրբ լանջին,
Կենսածայիւր իր շողերը պիտի ժպտան առաջին,
Ու պոեւներ, որ չեն պղծել իրենց շուրթերն անեծքով,
Պիտի գովեն քո նոր կյանքը նոր երգերով, նոր խոսքով:

Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչը և հայ մարտիրոսների և սրբերի մեծ բազմությունը թող հսկեն ձեր ներկայի և ձեր ապագայի վրա: Ջրհալոսի Մայրը՝ Նոր Ուխտի Տապանակը թող առաջնորդի Հայաստանին դեպի խաղաղություն, որ Զրհեղեղից այն կողմ է: Խաղաղությունն Աստուծո, որն Իր ծիսականը կապեց ամպերի մեջ՝ որպես Իր անվերջ սիրտ նշան (հմմտ. Ծննդ. Թ 13):

Շնորհակալություն, պարոն նախագահ: Շնորհակալություն, շատ սիրելի եղբայր Գարեգին: Շնորհակալություն ձեզ՝ բոլորիդ:

Հոռմի Սրբազան Քահանայապետը մեկնեց Հայաստանից՝ իր հետ տանելով մեր հարգանքն ու սերը իր նկարմամբ և մեր դարավոր ազգային-եղևոր ինքնությանը միաշաղախված նվիրումն ու հավատը համաքրիստոնեական եղբայրությանը և փոխըմբռնմանը:

ԱՐԹՈՒՐ ՍՐԿ. ՀՈՎՀԱՆ ՆԻՍՅԱՆ